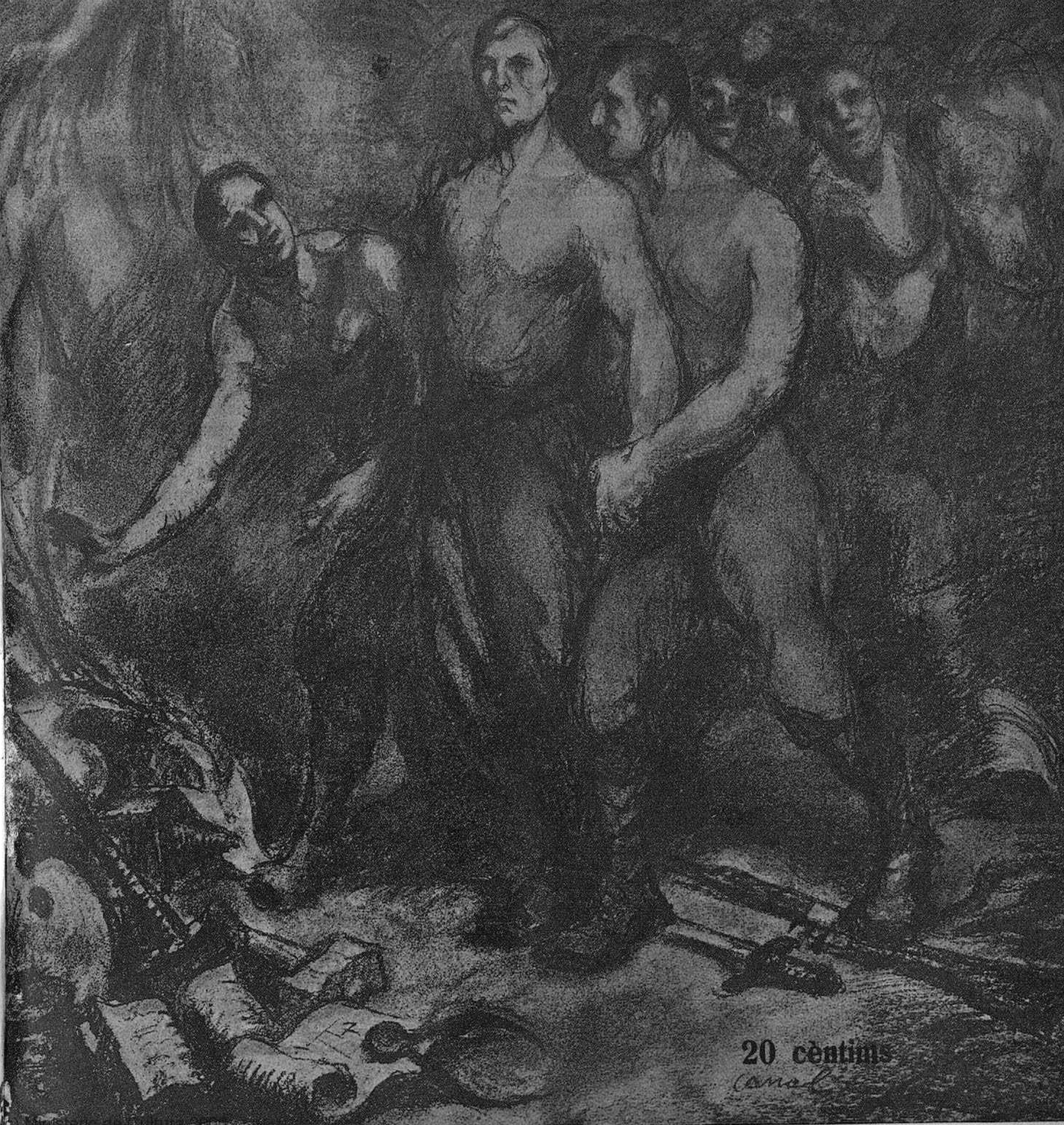

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

Número de LA FAU

20 cèntims
Canal

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

NÚM. 1880 — ANY XXXVII
BARCELONA, 8 DE JANER DE 1915

PERIÓDIC HUMORÍSTIC IL·LUSTRAT
10 CÉNTS. — ATRASSATS: 20

AQUEST NÚMERO 20 CÉNTIMS

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ

Llibreria Espanyola. — Rambla del Mig, 20

Fòra de Barcelona:

BARCELONA

Espanya, trimestre 3 ptes. : Estranger 5

L'Epifania de Bèlgica

Al molt amable company *Picarol*

Temps feia, estimat paísà, que volia fer honor a la generosa proposició que'm vàreu exposar, incitant-me a una crida literaria en favor de l'heroica Bèlgica. Avui, en els llindars de l'Any Nou que desitgem sia el de la Victoria, vaig a recullir la vostra idea; perquè'm sembla veure-hi un no sé què d'escaient amb aquests dies de Nadal i Epifania, en que la petita nació gloriosa se'm transfigura com l'Infant Redemptor dels temps novells, acabat de nèixer, en l'humiltat insigne de les trinxeres vindicadores. Les nostres ofrenes tindran qualche cosa de la presentalla de Pastors i Magicians, acudits de tota la terra a oferir l'humil primicia bucòlica i la riquesa de l'or i els perfums.

Me parlaveu, noble amic, d'endreçar a la terra del Rei Albert lo que podríem dir-ne el «Llibre de Bèlgica». Un esdeveniment com l'epopeia flamenca i walona no pot passar entre l'indiferencia de les seleccions humanes. Aqueix atropell d'una *exquisidesa* per una *massa* ha de promoure naturalment la protesta irada de totes les veritables superioritats. No's tracta sols d'oferir compensacions materials a la desgraciada nació; sinó també l'escomesa espiritual, l'homenatge de les ànimes, aquell aliment que necessita l'home ademés del pà, segons l'Evangelí.

Bèlgica és, doncs, l'Infant misèrrim, renascut en el recó de patria que serà la veritable patria de les futures destinacions i descendencies venjadores. I aqueix Infant heròic haurà tingut la grandesa de veure que la seva Passió redemptora coincidí amb el seu naixement a nova vida, amb la seva Resurrecció, com en una Pasqua. Si els pobles, compadits, li aporten, com els Pastors de Betlem, la dàdiva material qui eviti la fam de les multituds disperses, bé cal que'ls ries de l'esperit, artistes i poetes, li duguin com a Reis d'Orient la reverencia dels presents sumptuosos.

Vagi, doncs, feta per l'intermedi de la meva modesta ploma la convidada a tots, per si es pot recullir la vostra idea. Poetes, escriptors, artistes, feu tots el llibre que podríem intitular *l'Epifania de Bèlgica*. Que cada un de vosaltres hi deixi amb la seva firma, una almoina de amor... I que pensi, sobre tot, que no serà Bèlgica l'enoblida i glorificada per aqueixa ofrena, sinó l'ofertor,

el qual tindrà la gloria d'haver unit en qualche manera el seu nom an el nom immortal.

¿Recordeu aquelles teles de la gran escola religiosa flamenca, des de'ls Van Eyck a Van Dyck, on les Verges sublimement serenes, com a Venus espirituals, tenen, a la vora, l'imatge devotament agenollada dels *Donadors*? Així els bons ciutadans d'aqueix Flandes, qui ignorava les seves doloroses i excelses destinacions, lograven una vaga immortalitat anònima acullint-se a la doble divinitat de la Verge i del Pintor... Talment, escriptors d'Espanya, voldria per a vosaltres una ambició de Donadors, en èxtasi perpetu a la vora de la Madona Bèlgica, Mare de les noves humanitats...

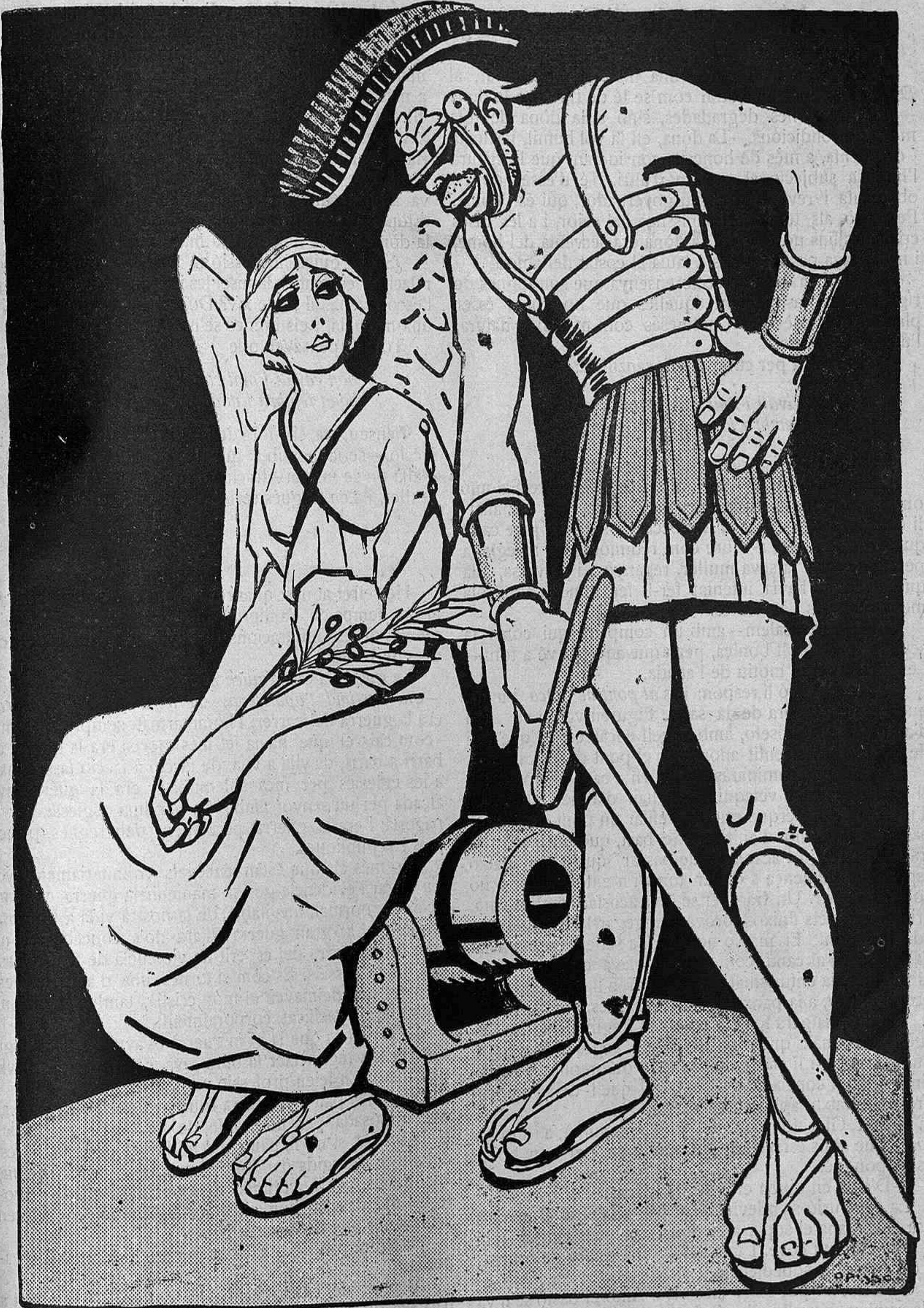
¿I com no creure que també secundarien gustosament aqueixa iniciativa les industries materials annexes a l'Art, fàbriques de paper, imprentes, fotogravadors, establiments de venda, a fi de que'l producte íntegre pogués ésser destinat a l'alivi de la Nació-màrtir, armonitzant l'obsequi immaterial amb el profit directe i corporal? Espanya i Amèrica subvindrien copiosament an aqueix benefici.

Nosaltres espanyols—me dieu, amic *Picarol*,—tenim un vell deute amb la terra francesa; i com avui belga i francès és tota una cosa, ja que la petita Bèlgica és la gran salvadora de França, tindríem ocasió de correspondre i pagar... Els francesos, nostres germans, oferiren a Espanya una consemblant penyora d'amor aleshores de les inundacions de Murcia: el número únic de *París-Murcia*.—I certament, l'ocasió actual té, com a grandesa del cataclisme, ben diverses proporcions!

Que la llevar no caigui en terreny ingrati! Que recullin l'idea els qui la creguin digna. Que tots els qui puguin acudeixin an aqueixa caravana de bellesa qui aportarà a Betlem *l'Epifania de Bèlgica!*

GABRIEL ALOMAR

MARÇ I LA PAU

—Desenganya't... Tu necessites un home que't defensi.
—No; jo necessito homes que m'estimin.

Al pont de l'Oca

Conta en Joan Boccacci una historieta exemplar, al *Decameron*, per a mostrar com se té de tractar a la dona—no a les dones degradades, sinó a la dona de tota mena de condicions.—La dona, ell la vol humil, pacienta, obedienta, a més de honesta; considerant que la natura l'ha feta subjecte al govern d'altri. Té d'ésser, doncs, obedienta i reverenta al seu governador, qui és l'home. Per això als temps cristianíssims del avior, i a les cases cristianes fins no fa gaire, la dona era serventa del home, i no gosava pas asseure's a taula al costat del amo.

L'historieta del Boccaccio ensenya que són dignes de rígit i aspre castigament aquelles que no volen ésser plascentes, benèvoles i sotmeses com manen la natura, l'usatge i les lleis.

La medicina per curar-las és senzilleta:

*Bon cavall i mal cavall vol esperó,
bona fembra i mala fembra vol bastó.*

Explicuem l'historieta, que és preciosa:

L'altíssima fama del seny miraculós del savi rei Salomó omplia el món. Gent de totes bandes acudia a demanar-li consell. De la ciutat d'Antiocia ne sortí un jove casat que's diu Giosefo, a veure com redimoni s'ho arreglaría per amoralar a la seva muller, reganyosa i perversa, a la que debades havia intentat fer-li fer bondat, amb tota mena de precís i amoretetes.

Arribà a Jerusalem—amb un company qui conta la seva historia, molt bonica, però que aquí no vé a tom—i explica al rei el motiu de l'anada.

El savi Salomó li respón: *Ves al pont de l'Oca*, i mana que'l treguin a fóra de la sala... Figureu-vos si en sortí d'amoinat en Giosefo, amb aquell encàrrec, ell que mai de sa vida havia sentit anomenar el pont de l'Oca!

Camina que caminaràs de retorn a casa, sempre amb el company, quan vetaquí que s'han d'aturar a la vora d'un bell riu, perque puguin enfilem un pont que'l traspasa una munió d'animals de bast, que portaven uns traginers. Tot just acabaven de passar, quant un matxo espantadís comença a donar toms i a entoçudir-se a no volguer seguir. Un traginer se li va acostar i amb la vara, primer a copets fluixos, provà d'engegar-lo cap a la sortida del pont. El matxo no hi volia saber res: tan aviat s'atravesava al camí, com se'n tornava enrera decidit. El traginer, ja enfurimat, les hi emprén llavors a bastonades, al cap, a la panxa i a la gropa; mes, com si res.

Els dos viatgers tot era cridar al traginer que no pegués al animal, que'l mataria, que vegés de menar-lo amorosament, i li aniria millor. A lo que replicava el traginer que ell coneixia bé al matxo i que'l deixessin estar... I el matxo, apaliçat, va passar.

Quant Giosefo sortí del pont, preguntà a un bon home que allí s'estava assegut, on eren, i el bon home els respongué:

—D'aixó en diuen el pont de l'Oca.

La conclusió s'endevina. Tot just ha entrat el marit a casa encomana el sopar a la dona, que desseguida n'hi fa una com un cove. I una vara, «una estaca de roure», la cura de la desobediencia.

L'escena no pot ésser més viva. Amb el bastó se'n va a la cambra, on ella s'havia ficat, al alçar-se de tauta tot remugant, pels renys del marit. Ja me l'agafa per les trenes, ja me la tira per terra, i ja me l'ompla de bastona-

des. «La dona—i és una dona la qui ho conta—comença de primer a cridar i després a menaçar; mes veient que no's treia res, ja tota aplanada, comença a demanar clemencia per l'amor de Déu, que no la matés, prometent-li a més a més que mai, mai s'apartaria de les volences de ell. En Giosefo, per més que ella cridés i jurés, no deixava pas la feina, ans al revés cada vegada amb més furia, ara al costat, ara a les anques, ara a l'esquena hi feia ploure les fortes garrotades, trobant-li les costures, i no va afluir fins que estigué ben cansat. Al cap de breu estona, ni un sol òs, ni una part qualsevol del llom de la dona s'havia lliurat de la maceració».

¿Saben quina impressió fa aquesta—avui repulsiva—relació a les gentils damisel·les i als exquisits cavallers que l'escoltaven... al segle XIV? Doncs, elles ne mormuraven una miqueta, i els homes se'n rigueren!

Tots se pensaven que

*bon cavall i mal cavall vol esperó,
bona fembra i mala fembra vol bastó.*

Penseu, ara, si—fóra de lo més corromput dintre l'abjecció,—seria possible que un «ciudadà honrat»—sigui d'allà on se vulgui—tractés d'aquella manera a la seva muller, i s'en tregués seriament un bon exemple.

* * *

He retret aquest quadret íntim d'una familia cristiana al bon temps de l'antigor, com una condensació experimental de les infiltracions de la violencia en tots els ordres de la vida.

La guerra a casa (*quien bien te quiere te hará llorar—qui t'estima t'apunyega,—la letra con sangre entra*), era la guerra del carrer; l'home armat sempre, i el més «com cal» el que havia fet més morts; era la guerra de barri a barri, de vila a vila, de facció a facció (assassinats a les eglesies per més solemnitats); era la guerra civil alçada per un senyor ambiciós, per una esglesia, per la pagesia; i era la guerra permanent dels regnes, principats i repúbliques.

No més els que estàn engegats voluntariament i volen negar l'evidencia gosen mantenir la guerra com un accident normal, inevitable, de la nostra vida a l'Europa moderna. La «gran guerra» d'ara no's concebeix si no com les darreríes del esperit de violencia de temps passats, i ben passats. Es com si tornés una d'aquelles pestilencies que delmaven el món cristià, també netejat, ne podríem dir pacificat, corporalment.

La proba és que la gran guerra és avui borda. Ningú s'atreveix a regonèixer la obra seva, com quan hi havia capdills que'n feien professió.

Vindrà la pau a la nostra Europa, i no la «pau romana», imposada per un poble de ferro a les provincies esclavitudades, si no la pau consentida per nacions lliures, definitiva, estargida damunt la comunitat de les nacions civilitzades, per la voluntat dels ciutadans que ja'n protesten del desvari homicida, fins els que maten i moren aculats per una fatalitat maleida.

Hi haurà pau a les nacions perque hi hà pau als esperits.

Al pont de l'Oca, si no s'ha enfonsat i esmicolat a baix del riu, ja no n'hi passen de traginers.

Hi passaràn «autos», pot-ser. I no hi hà vares de freixa per pegar als cavalls que porten a dins.

J. MIRÓ

La pau a casa

Ja que la pau a Europa sembla que no la tindrem mentres quedi una mà dreta hàbil i un fusell carregat, registrem al menys la consoladora nova de que l'hermosa pau, la *productora* pau, ha fet sa triomfal entrada al palau que'ls negocis municipals tenen a la plaça de Sant Jaume.

A tot arreu s'està en guerra menys en aquella honrada casa. Al Vístula i al Aisne lluiten rabiosament. Als Balkans totes les petites nacions es miren de reull. Fins a la plaça de la Pau hi han *xufles*. Tan sols a la Casa Gran, els sonriures satisfets dels regidors, senyalen un recó al món on la pau impera.

Ja no hi han rojos ni blancs; els uns ajuden als altres en tots els afers que's presenten i entre tots *ho fan* tot. Que s'ha d'afavorir a un amic de la flamarada, els de la dreta arrimen l'espatlla. Que s'ha de subvencionar una cosa clerical, els cremats hi posen el coll.

Aixís tothom està content i encara que, per dissimular, els diaris respectius s'en diguin quatre de fresques,

allà dintre els adversaris estàn constanment amb la mà oberta a punt d'estrényer-se-la els uns als altres.

Tenim la pau a casa ¡Visca la pau!

SILVESTRE ROQUEROL

Filosofíes pacifistes

COSTUMS I INSTITUCIONS

Una de les compensacions, dels afanys i sofriments per a viure, que més complauen, la més inefable delícia que obté l'home en la seva curta estada a la terra, és la possessió del ser més bell que ha creat la Natura: la Dòna,

Pariaitē4-

UNA FAMÍLIA PACÍFICA

Don Pau

Donya Paula

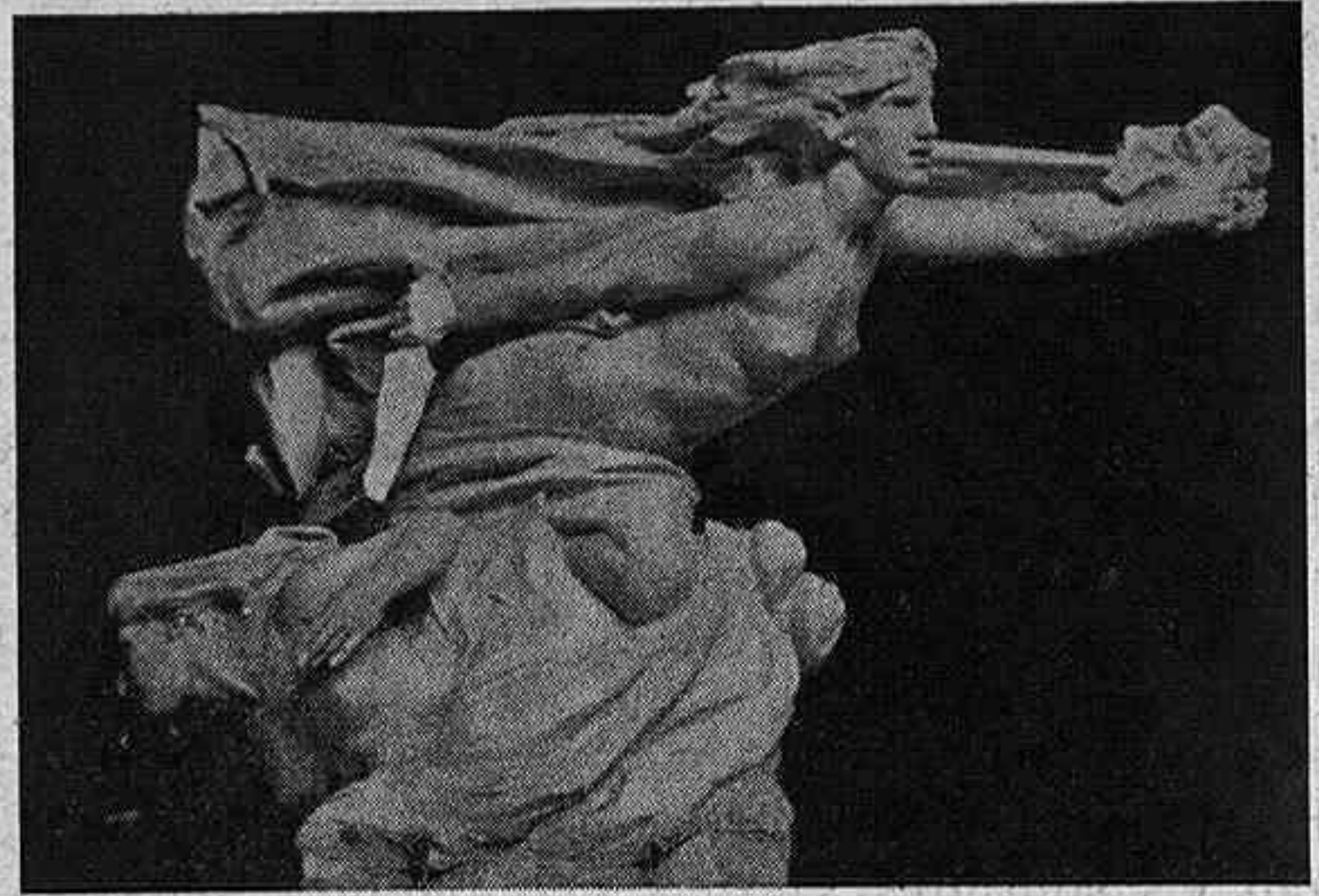
En Pauet...

la Pauleta

LA PAU

Esculptura de J. Crosland

LA GUERRA

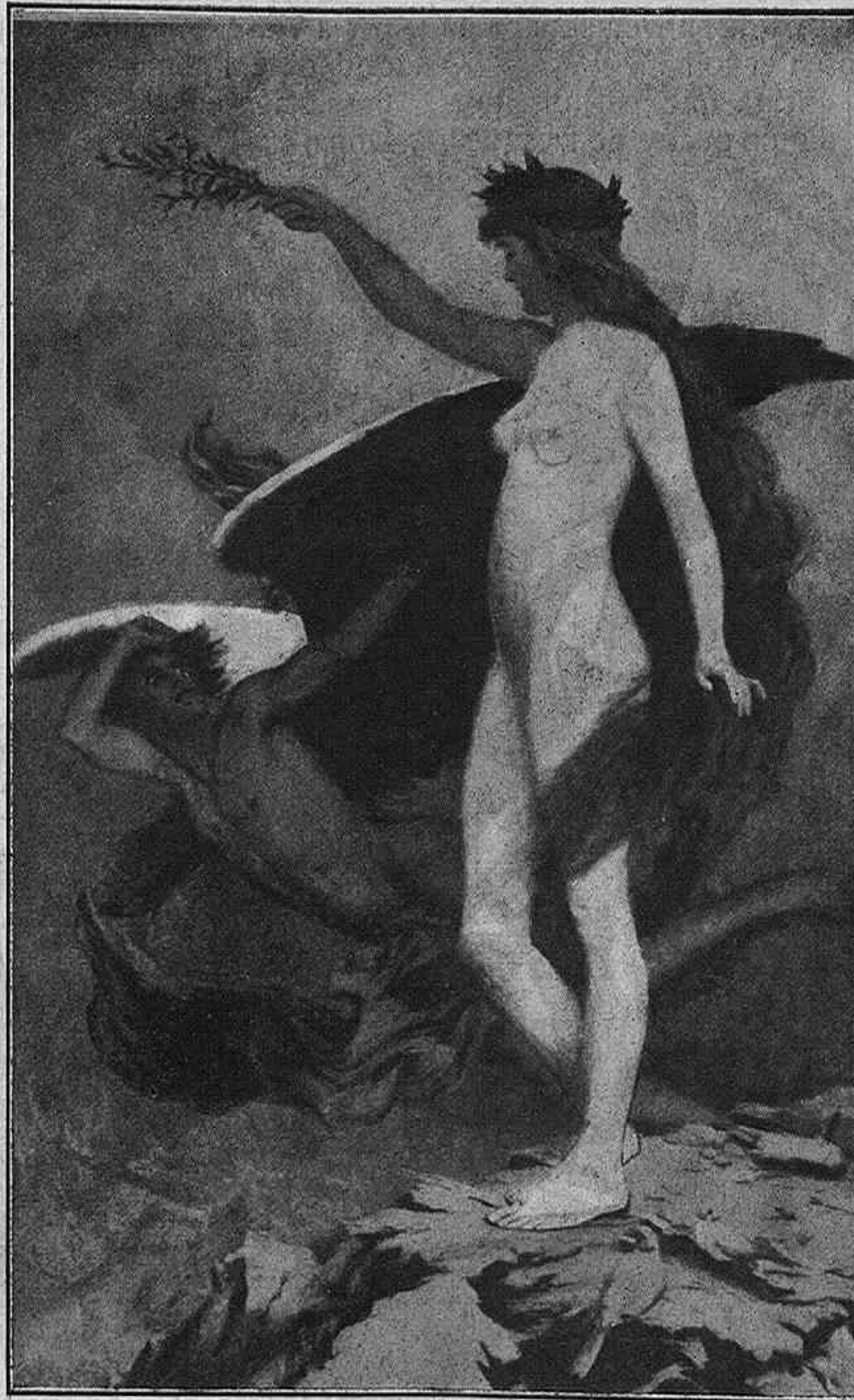
Esculptura de J. Crosland

Allà en els dies de la nostra adolescència, creiem, entre tants enganys, en el de l'amor únic, el desig únic. Però, després, ja sentim que aquest desig de possessió de la dona hermosa, lluny d'aturar-se tota la vida o per un llarg espai de temps, en un sol lloc, és un anhel constantment inquiet i sense límits. La presència de la dona hermosa, ja cantada pel poeta, és el far de llum inestinguible vers el qual l'home no deixa mai de dirigir-se.

* * *

La mai prou alabada costum del vestit cenyit, que hem tingut nosaltres el goig de aconseguir, mostra les ondulacions que'ls bons déus han posat en el còs de la carinyosa companya de l'home. I no dubteu de que semblants bellesa no han pas sigut creades per a estar subjectes a unes arbitràries regles de moral religiosa o cívica que privin de saborejar-les. Els homes han sigut uns gats dels frares, ja en un sentit extricte de la frase, ja en un altre sentit més ampli, però deixant-se enmetzinar la vida, gaire bé sempre, per absurdes doctrines i tradicions enemigues de la felicitat *ben entesa*. Hem de dir que comença a notar-se símptomes de rebel·lió contra les belles supersticions. Ja les dones saben vestir-se boi mostrant totes les seves gracies als seus fidels admiradors.

La nostra societat, aquesta que se és formada en aquest recó de món del nostre país, viu esporuguida en

EL TRIOMF DE LA PAU

Quadro de E. Butler

un ambient de raquitisme, preocupada en mires econòmiques que les interposa entre l'impuls natural que atreu als individus d'un sexe vers als de l'altre. Les parelles no poden fruit el goig suprem si primer no han posat botiga o pis.

Però, com que la vida és tant complicada i ofereix sempre grans contrastes, al costat d'unes costums severes, en que els individus d'un sexe viuen completament allunyats dels de l'altre, si entre ells no hi ha passat l'Església o el Jutjat de pau, hi veiem també la costum del sarau, del ball «agarrat»; santa costum; reminiscència, tal volta, de aquelles èpoques llunyanes en que's venerava als déus del plaer com es mereixien.

«El Lazo», «La Violeta», «Los Bienvenidos» i tantes altres institucions de aquesta mena, guarden, segurament sense tenir-ne consciència els seus individus, el foc sagrat del culte a la divina Afrodita.

Tots les heu vistes unes semblants institucions dedicades al conreu de la dansa. Però la majoria les haureu mirades amb ulls profans i no hi haureu trobat tot el tresor que guar-

den malgrat la llur aparent insignificancia.

En la nau ampla i esbelta, com un temple, jo he vist dançar les parelles al so d'una musica voluptuosa. Aquesta, en certs moments arriba a ésser d'una expressió tant descriptiva i temptadora que posa rojor en les galtes de la donzella sensible, anc que no més sia, segons els ca-

LA PAU

Quadro de Pluvis de Chavannes

CASAL DE LA HAYA

On se va celebrar la primera Conferencia de la Pau.

sos, per el presentiment de lo inconegut.

Un hom sembla trobar-se transportat en aquelles festes de Grecia i Roma de les quals parlen els historiadors. Dolces harmonies en la musica; agradable impressió en els colors dels vestits; hermosura angelical en les carès de les noies. Seguint el ritme de la gronxadora americana, les curves femenines van moguent-se i mostren tot el seu encís i exuberancia. Sinó que, després, al acabar la festa, oh quin desencant! Les parelles s'han desfet; les noies van a tancar-se a llurs cases, severament guardades; els joves, afollits de passió, passegen pels carrers a colles; de la seva ànima entristida en surt una cançó sentimental, romàntica:

«Una noche que de amores
[yo soñé
bajo un cielo de colores ha-
[bitar,
la noche de aquel sueño me
[desperté
y en el alma sentí anhelo de
[llorar.»

Pobres nois! No n'hi hà per menys.

LA SOLITUT DE LES VERGES.—GENERALITATS

Aixís com un dia, un ministre espanyol va senyalar l'existencia d'una veritat oficial diferenta de la veritat palpable, també, en ordres distins de la política, existeixen aquelles dues veritats. Tots fem veure que hi han unes

EL PACIFISTA GÖTTE

Observi's al seu costat, l'alemany d'avui, que petit resulta.

normes de moral que regulen les relacions amoroses entre l'home i la dona; però també tots sabem que aquestes normes són en tanta manera infringides que constitueix una excepció el seguir-les i una regla general el faltar-hi.

Altrement, deixem per un altre dia parlar dels joves impressionats per els seus contactes amb les ondulacions palpitants de les seves companyes i per la carícia dels ulls femenins brillants de passió. Més interessant, més delicat és encara tractar de les mateixes noies en la seva qualitat de verges blanques, immaculades.

Aquest assumpte: «l'intimitat de la noia verge», el considero molt superior a les meves forces. Ja diuen els immortals «Cent Concels del Concell de Cent»:

«De Reys e dones hermoses ay, que en diríem de coses!»

Però no hi hà més remei, l'hem d'embestir.

A fi de no encaparrar-nos en una disquisició sobre l'essencia de la virginitat i també per a no ferir suscepti-

bilitats filles de certes preocupacions, deixarem de banda la definició del concepte, dient, no més de passada, que, per nosaltres, fóra del terreny filosòfic no té cap importancia. Lo que sí hem d'afirmar d'una manera clara, categòrica, per a establir una base damunt de la qual irem desgranant el nostre pensament, és que, «El desig més

pregón d'una verge, és el de deixar d'ésser-ho». Admès aquest principi fonamental, podem anar endavant ja sense perill d'una topada.

Per a fer-se càrrec de la veritat que hem deixat sentada, n'hi hà prou en fixar-se bé en les dònnes; encantant-nos-hi «com un goç davant d'una fleca» com diem els empordanesos. Les noies d'avui dia, en l'aire de tota la seva figura, en l'expressió intel·ligent alhora que apassionada del seu mirar, sembla que us diuen, amb aquella gracia que'ls déus els hi han donat: «Ho sabem tot». Es clar que això ningú ho dupta. Com el «t'estimo!» de l'aimant sempre dóna un cert gust espiritual veure-ho confirmat una vegada més.

* *

Hi hà una situació clàssica—un motiu de pintura, molt vist—de la solitud de la verge. En el cap tart, ella, recolzada en la barana de la finestra de sa cambra, s'encanta davant del paisatge que s'estén fins més enllà. Els arbres, les cases, les muntanyes, en la llum somorta de la posta, tenen un tó de melangia que captiva l'esperit; alhora que també el captiven les anyorances indefinibles que inquieten a la noia en lo més íntim dels seus sentits... I com no és possible senyalar allà on acaba l'idealisme i on comença l'impressió dels sentits corporals, vui afirmar que aquest èxtassis de la noia davant del crepuscle, tant pot significar una enyorança espiritual, mística, si voleu, com una frisança voluptuosa d'aquelles que, fatalment, fan perdre la virginitat. Encara que, lo més natural és creure que en la major part dels casos coincideixen les dues coses.

La finestra davant d'un paisatge d'horitzó ilimitat, no està pas a la disposició de totes les verges; a Barcelona, les del carrer dels Metges, per exemple, han de passar les seves íntimes solituds entre quatre parets, d'on pot treure's una impressió semblant a la d'aquell personatge del conte quan deia: «Es fosc com una gorja de llop i el món put a formatge».

Però com en la vida, i especialment en la vida de la joventut, l'il·lusió és el tot, tanta grandesa i poesia pot haver-hi en la verge d'enfront d'aquell paisatge que's perd enllà vers l'infinit, com en la de les cambres fosques del carrer dels Metges o d'En Perot lo Lladre.

PALELUS

ESPURNES DE LA GUERRA

Hi han homes que tenen de viure en una contradicció especial amb lo de la guerra Europea.

Són els que guanyen amb la guerra.

En les nostres terres neutrals, n'hi hà alguns que per temperament, per la posició social, per la prudència i pel seu benestar, se senten del tot pacifistes; però vé que'l negoci... el ditxós negoci, els hi és favorable, amb la guerra; que com més homes van matant-se més bons balanços ells van fent, i allavores si per una part volen pau, per altre voldrien que la lluita anés durant de un modo... pacífic.

Com voleu per exemple, que'ls rotatius, deixin de desit-

jar la pau, al mateix temps que duri la guerra? Com voleu que molts fabricants, no desitgin l'ordre d'una banda, i el cobrar factures per l'altre? Com voleu que'ls acaparadors, desitgin bon temps per acaparar, i temps revolts per a desacaparar?

—Aquesta guerra!—criden els periòdics.—Els homes són crudels, estàn bojós, però què podem fer-hi, nosaltres? es contesten interiorment: Ja que lluiten per la cultura, un cop posats no'ls vindrà d'aquí. Que lluitin una estona més i podrem comprar una rotativa, que també la rotativa en porta d'això, de cultura.

—Això de matar-se així, no té nom!—diu el fabricant an el seu soci,—però ja que no hi podem posar la pau, i ja que paguem al contat, tampoc els vindrà de uns quants mesos. L'industria no hi perdrà gran cosa i la pau serà més definitiva, que és lo que havem de desitjar tots els que tenim negoci.

Si havem acaparat munts de blat, barcos d'arroç i de mongetes, que ens les havem de menjar les mongetes, si es firmés la pau sobtadament? Es clà que la desitgem la tal pau, tot home d'ordre la desitja; però que vindrà de quatre setmanes? Que són molt quatre setmanes an el curs de l'història universal? Que'l pobre acaparador, l'industrial i el periodista no són també homes de carn i òssos?

El pacifisme, és una gran cosa! n'estem convençuts—diuen aquests gremis,—però així com és una bogeria anar a la guerra sense més ni més, també ho seria d'anar a la pau, sense tenir en compte interessos que s'han creat i que són sagrats. L'industria de la neutralitat sense columnes d'un arancel, basades amb la durada dels que's destrocen en les fronteres, no podria arrelar en cap poble, i si els pobles que tenim seny, no el fem servir i no el fem produir, tan se valdria que no en tinguessim.

La pau, per molts pacifistes, té de produir el seu tan per cent, o sinó tan se val la guerra, ésser homes pràctics i no treure'n profit, no tindria perdó de Déu. Desitjar el mal, mai, però explotar-lo és digne de tots els prudents, de tots els entenimentats, de tots els previsors; i si hi han homes boigs que's barallen, per la cultura, per la patria, per la civilització i per la justícia, i no tinguessin qui els proveís, pobres d'ells i pobres dels neutrals; les guerres serien inútils. Inútils pels morts i pels vius. Pels que lluiten i pels que hi especulen.

Que en Dato, sobretot, no desdigni. Que'ns deixi anar guanyant la vida, mentres n'hi hà tants que's guanyen la mort. Guerra a Marruecos i pau aquí.

Això ja és l'ínsula de Sanxo Panza.

* *

Avui he sentit un senyor neutral que deia: Els periòdics no haurien de parlar mai de la guerra. Que s'arreglin!

Ni el saqueig i incendi de Lowaina, ni la destrucció de la catedral de Reims, me van fer tan mala impressió com aquest: Que s'arreglin!

La maldat en fret és la més terrible!

XARAU

LA PAU DEL MATRIMONI

—Ja'ns han beneït, ja hem fet l'àpet de bodes...
 —Sí, noia!... Ara a treballar per la Patria!

A l'ex-soldà Muley Haffid

Senyor: A nosaltres els Reis no'ns porten res, per la senzilla raó de que no'ls hi demanem, i no'ls hi demanem per la raó, encara més senzilla, de que no creiem en ells.

Fins fa alguns mesos no crèiem més que en un sol, de rei, el que fa la felicitat dels espanyols. Hi crèiem perquè'l vèiem retratat en els segells sempre que teníem d'escriure a la família i perquè també ens el trobavem mapat en els pocs duros i pessetes que entraven en les butxaques de nostres hermilles.

Però ara en coneixem un altre i aquest no per retrats si no de carn i òssos i ple de magestat i amb seguici i tot. Aquest altre sou vos, senyor Muley-Haffid. Quan

anem o tornem a la Redacció ens aturem davant les vidrieres del Orient i ens quedem contemplant-vos respectuosament, entelant els vidres amb l'alè i aixafant els nassos contra d'ells amb el mateix desig d'atansar-nos a vos.

Quan pugem al automòbil, vos fem gran reverència i si vos trobem pel carrer ens llevem el berret amb tot respecte. Res, que si de nosaltres depenia vos faríem comte de Barcelona.

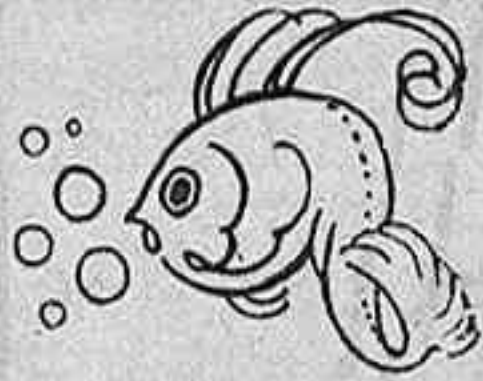
Ara bé, tenint el rei tan a la vora ens haurem de quedar sense regalos en aquesta diada en que els reis, bons com vos, obsequien als qui han estat bons minyons?

No demanem gran cosa i som poquets. Un vol un rellotge modestet, cosa de *poco dinero*, no hi fa res que'l compri venturer en una caixa d'empenyos; un altre una ploma estilogràfica; un tercer, lleminadures i cigarros i

tots plegats lo que li vingui millor. Si té algun jaique en bon estat també el pendriem per usar-lo estant per casa i disfregar-nos per Carnestoltes.

Esperem veure'ns complaguts i ens agenollem als vostres reals peus.

ELS REDACTORS

La vèu del cor

Ocorreix l'escena que anem a referir,

«en un camp que de la guerra l'aspra petja dú estampada y hont encara bull la terra ab la sanch que l'ha xopada».

I que'ns perdoni el mestre Matheu i Fornells la llibertat que'ns prenem, per a no haver de pintar nosaltres el paisatge, de servir-nos dels séus admirables versos.

Dos joves soldats, mig-ajeguts al peu d'un arbre, aprofiten una repentina pausa de l'invisible enemic, per a fer un cigarret i garlar una estona.

Són alemanys?... Són francesos?... Tant se val. Lo que a nosaltres ens interessa no és pas la seva nacionalitat, sinó el séu col·loqui.

—Ail--diu un d'ells:--La pau!... Amb quin desig l'espero!... Tan curta que deien que seria la guerra, i ves comptant... Cinc mesos portem ja de lluita.

—Però això és impossible que duri—respon l'altre.—Una vida com aquesta, qui és capaç d'aguantar-la gaire temps més?...

—Així tu creus en una pau pròxima?...

—Sens dubte.

—Jo també. I com te sembla que's farà aquesta pau? Per quins camins vindrà?...

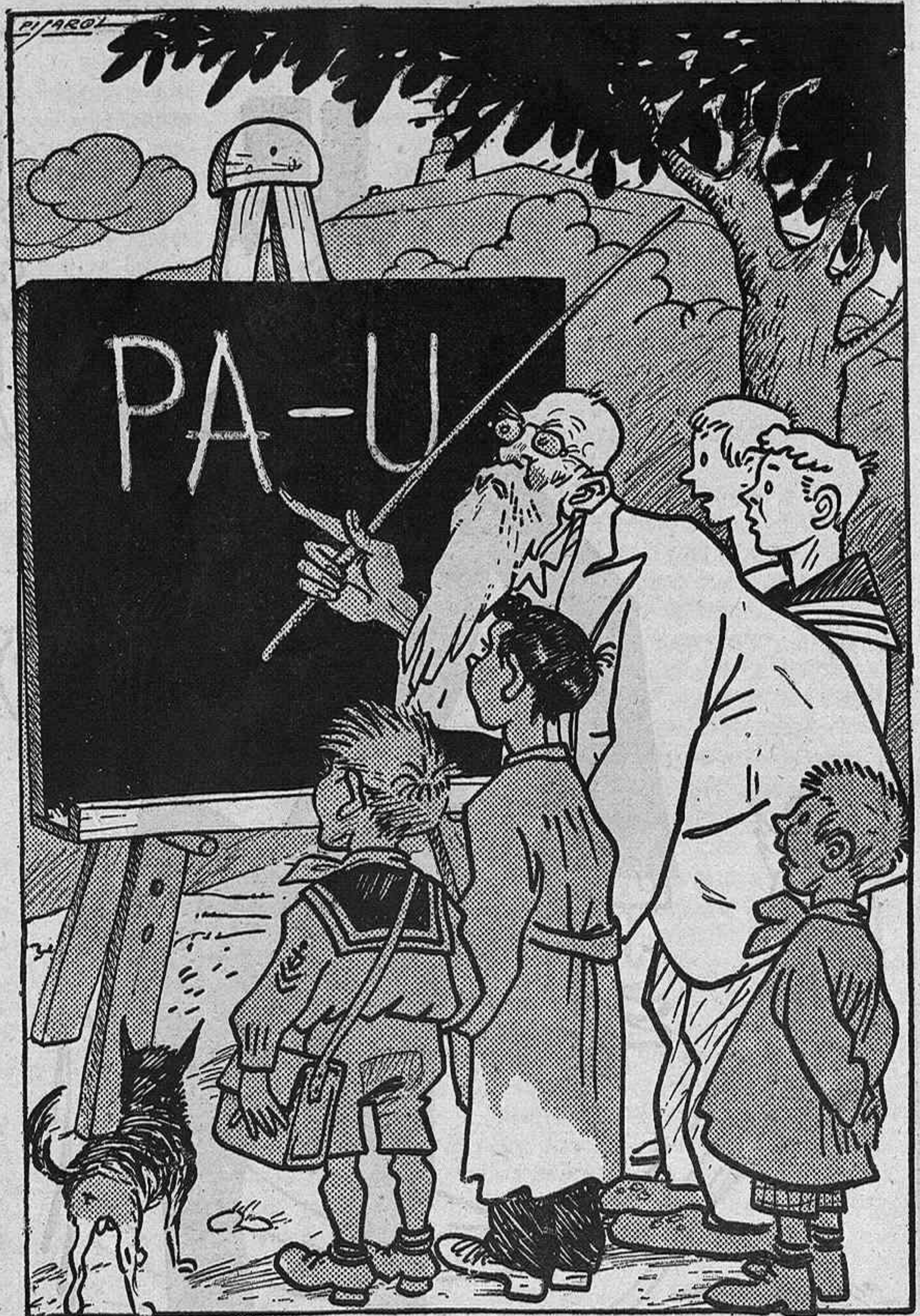
—Aquí està el problema. Hi he pensat moltes vegades i no trobo la solució.

—Jo sí que la trobo. Per mi, la pau se farà tant bon punt els Estats Units s'ho proposin.

—No ho creguis. Són massa lluny, els yankis, per a intervenir en el nostre plet.

—O pot-ser les nacions neutrals d'Europa.

—Tampoc. D'aquestes, algunes no tenen autoritat, i les altres, més que mostrar-nos el ram d'olivera, preferirien pendre part en el sarau.

LES BONES ENSENYANCES

—Veieu, minyons?... Allà on hi hà pau, hi hà pa.

—I doncs?...

—No ho sé!... Però de que la pau ha de venir molt aviat, n'estic segur, seguríssim...—

Un trò horrible ressona de sobte damunt dels séus caps.

Es una granada; una granada traidora que ha esclatat al xocar amb el vell arbre que'ls serveix d'abric.

I allí, estesos, trocejats brutalment, sense un ail, sense un dolor, queden els dos pobres soldats.

Ha arribat, per a ells, la pau desitjada.

La pau definitiva, inalterable, eterna...

MITU

La pau del camp

Com tants i tants dies, pujarem avui al cim de la nostra muntanya predilecta, aquella desde la qual s'ovira el mar besant a Barcelona i a tot el reguitzell de viles blanques de la costa de Llevant, aquella que és un guaita sobre'l Vallés, que fa cares amb Montserrat, amb Sant Llorens, Sant Mateu, amb el Montseny i amb el Pirineu relluïnt blanc de nèu immaculada, semblant més que ferrenya serralada, un exèrcit de núvols cotonosos.

Era quasi mitjorn, un cel ras i blanc, gens de calitja, un lleu oreig movia un poc els arbres. Hem segut sota el nostre arbre predilecte, una alzina entre pins, i traient els diaris que portavem començarem a saber del món.

La guerra. S'ha ensorrat el *Formidable*, el *Viribus Unites* si no és al fons del mar poc se n'hi falta. Al Càucàs grans batalles entre mig de la neu; tocant al Vístula la mateixa cançó. Morts, ferits, presoners... I perquè, Déu meu! per què?

Tant bé que s'està aquí! La Bèlgica, la heroica i desgraciada Bèlgica, devia ésser qualque cosa com això, diferent d'això, però de totes maneres alguna cosa com això. També allí hi havien, fa mig any, uns llenyadors que tallaven les brolles com aquests que ara tinc a tret de pedra, també allí hi devien haver planes com aquest meravellós Vallés, semblants a una catifa de retalls que cada un és un hort, un camp de blat, una vinya, un bosquetó de pins o una plantació de cànem.

També allí, com aquí, hi haurien cases blanques sembrades com a flors, i poblacions industrials com Tarrassa i Sabadell, agrícoles com Granollers; en el fons devia ovirar-se una gran urb estenent-se sempre, com la nostra estimada Barcelona i en dies com avui, per sobre la mar plana, lliscarien els trasatlàntics poderosos, els pesants vaixells de càrrega, les barquetes d'ales blanques.

Una dolça pau devia fruir-se allí. I avui? Lo d'avui és horrorós, no vui parlar-ne ni pensar-hi, però, i demà? Demà, s'acabarà el flagell, els homes tornaran a les

runes de llurs cases i en bastiràn de noves sobre d'elles; alçaràn novament les catedrals i de mica en mica tornaran a obrir-se universitats, teatres, biblioteques, museus. El minaire tornarà a les mines, el llaurador al camp i el llenyater al bosc.

De lo passat no'n restarà més que un record i un odi.

Això sí, un odi. Tant poc costa deixar d'estimar-se com molt d'odiar-se. Aneu a preguntar-li an aquell llenyataire, ja jaió, què en pensa dels carlins, i veureu com li espurnegen d'ira els ulls al senyalar-vos la creu negra que hi hà al mig del torrent que senyala el lloc on fusellaren a un grapat d'ignoscents, entre ells aquell bailet que era amic séu. Que ho preguntin a Girona, que ho preguntin a Igualada, a Sant Joan on sigui. Tot torna a ésser igual, molt millor, però a Barcelona se maleirà sempre a Felip V.

Se guereixen les nafres, se reedifiquen els casals i monuments, els camps són roturats de nou. Però l'odi resta.

Que n'és de trist això, podent-se estar tant bé com ara aquí. No'n tenim prou amb les lluites socials nobles e inevitables, que és precís que en preparem d'altres, que en fem de altres, que no serviràn més que per exacerbar les primeres, per a omplir de miseria els camps, de fam les cases, d'alzinalls recremats com els de aquella clapa, tots aquest boscos cantadors, de verdor incomparable...

R.

ELS BÈL-LICS

—Vaja, retiri's!... La Paula serà vostè!...

Paus, paus i sempre paus

M. POINCARÉ

—L'Angel de la Pau, qui és?
Un servidor de vostès.

El militarisme alemany no's cansa d'embaucar als desdixats súbdits del encara més desdixat Guillem. Es una mena de pop de mil cames. Cada cama va a parar a la redacció d'un diari. A cada ferida que dels aliats reb el monstre, les potes es mouen en convulsions violentes; però, les extremitats, en comptes de rebre la vibració patriòtica, no reben sinó uns quant avisos de propaganda i uns quants... marks per a anar tirant, i per a anar enganant als lectors de aquelles terres, que pel que's veu no són amics de la pau, però, son uns *paus* en tot el doble sentit de la paraula.

D'aquí venen les continues embusteries, les burdes mistificacions informatives d'aqueixa premsa alemanya, qual públic, compost de germànics i germanòfils, es veu que tot s'ho empassa mentres ho vegi escrit en lletra gòtica-estrafalaria o vinga firmat per alguna persona de categoria que tingui poca o molta relació amb l'Estat Major.

Arriba a tal punt la bona pasta o la beneiteria de aqueixa gent, que les coses més absurdes i més atrabiliaries, al llegir-les en una de les séves moltes gazetes, les creuen a ulls clucs, com si fossin articles de fè.

I els directors d'aquest *tinglado* embaucador són tant murrís, coneixen tant bé amb qui tracten que, per al bon èxit de la causa, s'entretenen en tragiversar les més estupendes afirmacions fetes pels neutrals, volent presentar com a adhesions incondicionals a la campanya germanòfila fins allò que d'una hora llum es veu que són sàtires despiadades contra Alemanya.

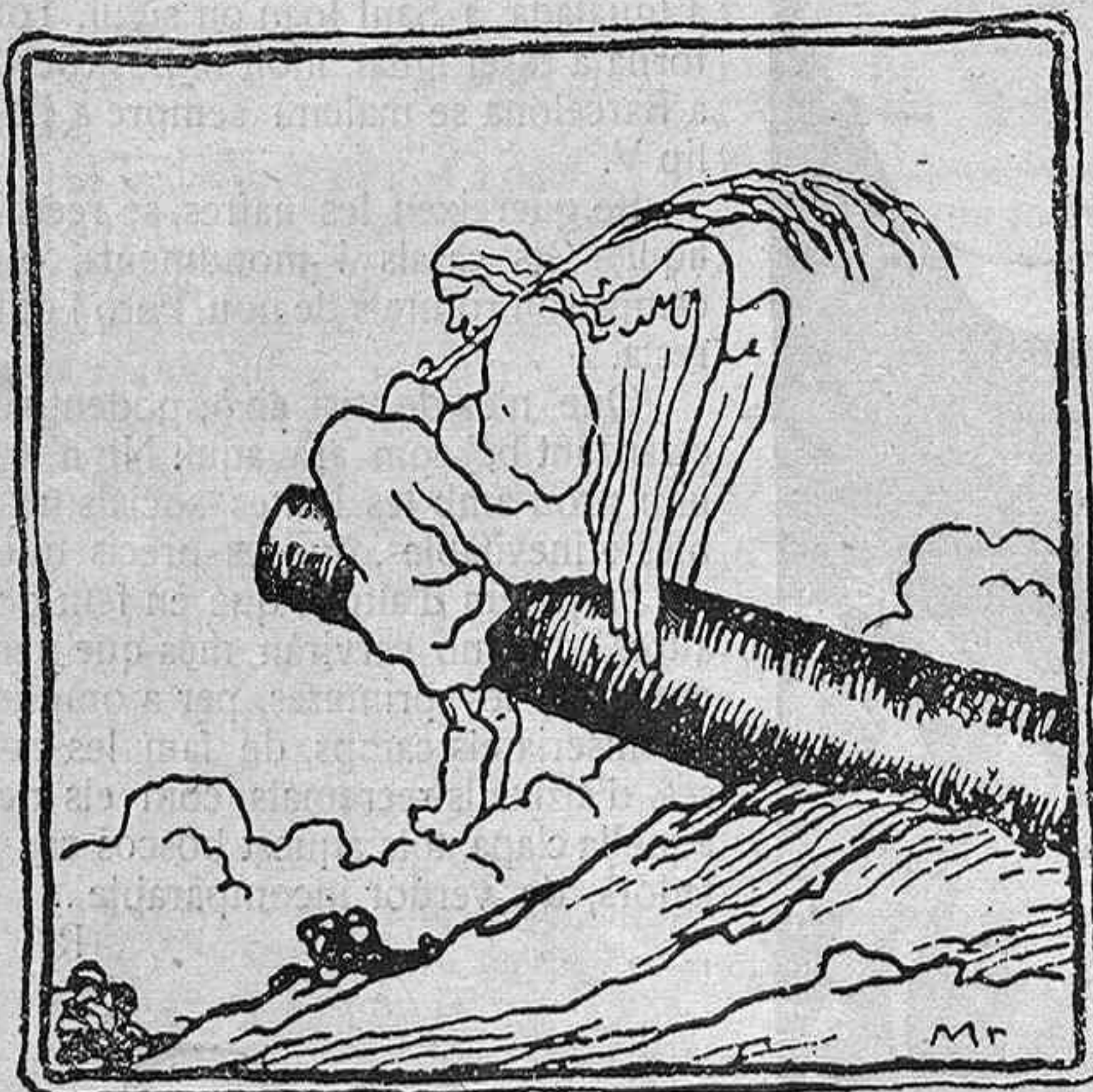
Diem això per la part que'ns toca. Perque l'altra dia varem rebre un número de la *Allgemeine Rundschau*, revista política i kultural (amb k), que's publica a Munic, corresponent al 5 de desembre, i en ella veiem que un senyor Bogel (von professor), que no sabem si és parent del celebrat catalanòfil o ell mateix, al tractar de la premsa espanyola, a la qual descobreix grans simpaties pels teutons, parla també de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, i diu:

«Aqueix periòdic humorístic, en dues cròniques il·lustrades, compara la civilització alemanya amb la francesa; la primera la titula *Quan serem alemanys*, i la segona *Quan serem francesos*. I ens complau la manera com està figurada en els dibuixos la suposada dominació alemanya: La cervesa seria despatxada en grans bótes pels carrers baix inspecció de la nostra policia. Els carrers es regarien amb desinfectants i el somni dels ciutadans estaria assegurat amb les mides més severes.»

Ja ho crec!... Amb mides del 42.

Els llegidors que'ns coneixen diràn si els nostres dibuixos són, generalment, *tan a favor d'Alemanya* com vol suposar aqueix il·lustre professor.

Que ho diguin els llegidors... i el senyor fiscal que tot sovint ens ha de picar els dits.

POBRE NOIA!

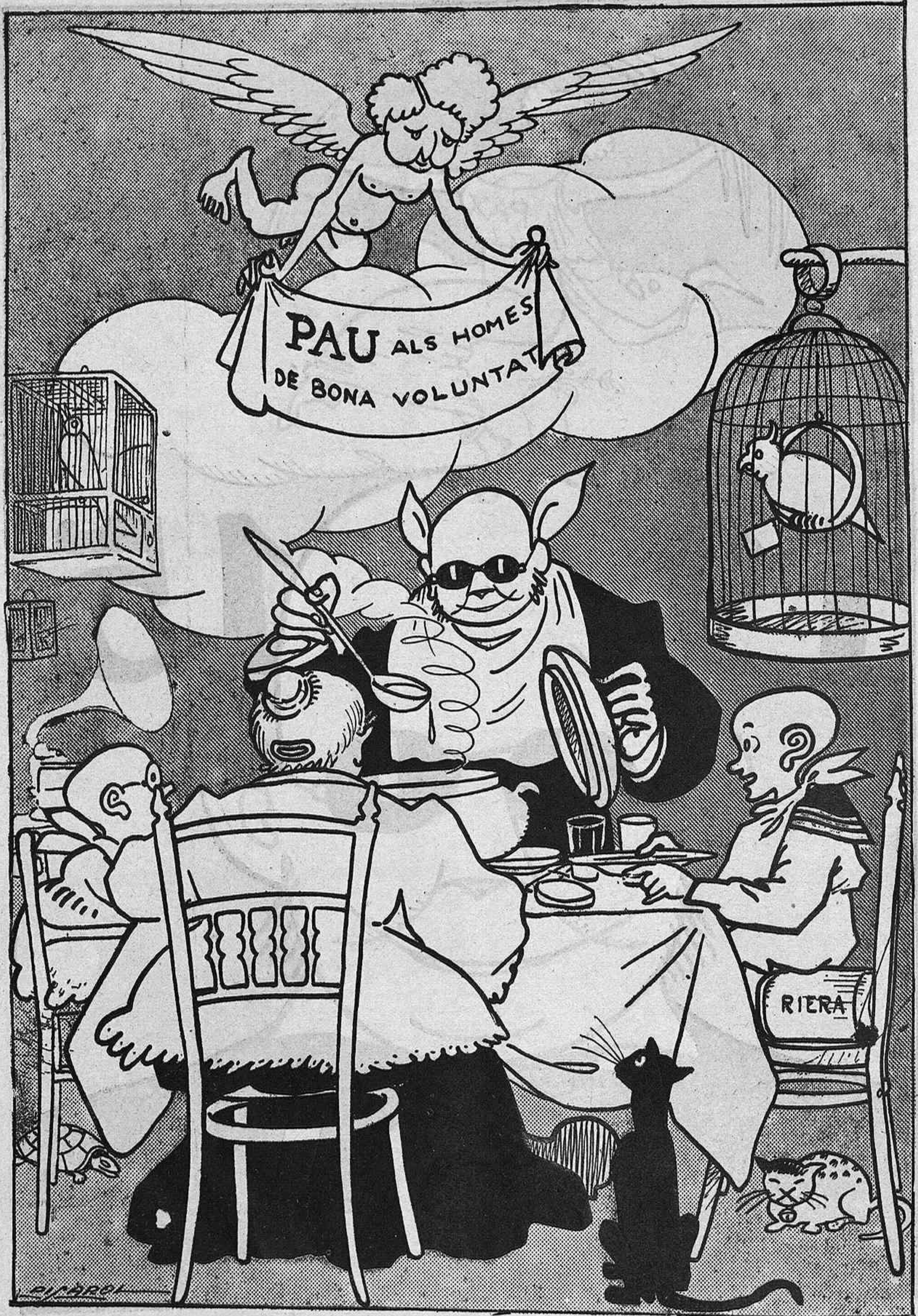
—Déu meu, quin hivern més fret!
Tinc sort d'aquest braseret.

ANY NOU... TÀCTICA VELLA

—Si és any d'abundancia, hauré de vendre barato, però vendré molt.
Si no és any d'abundancia, hauré de vendre poc,... però vendré car.

PARLA EL SENYOR ESTEVE

—Bon any, nois! Pluja, sol i guerra a Sebastopol, o a Flandes, es igual.

Quan se farà la pau?

Era la pregunta amb que invariablement saludava a tots el meus coneguts. «Quan se farà la pau?»

Però ningú em sabia respondre d'una manera satisfactoria.

Els uns em deien que serà per la Pasqua.

Altres opinaven que per la Trinitat.

Altres m'enviaven senzillament a passeig, assegurant-me que aquestes coses no's pregunten.

Afortunadament, dies enrera, un amic, molt ficat en el món de les ciències ocultes, va donar-me un bon consell.

—Que té molt interès en saber-ho?—va dir-me.

—Sí, senyor; molt.

—Doncs, això, qui li dirà és la senyora Mònica.

—Qui és aquesta senyora?

—Una endevinadora de grans facultats; espiritista, nigromàntica, teosofista... no ho sé. Una barreja de madame Thèbes i Eussapia Paladino, que fa coses estupendes.

Va donar-me la direcció de la senyora Mònica, i l'endemà, a l'hora de visita, vaig anar-hi.

L'impressió que l'endevinadora va causar-me sigué, en veritat, molt agradable. No és el seu aspecte el de la bruixa clàssica que'ns pinten els artistes. El seu semblant coronat d'hermosos cabells blancs i il·luminat per un parell d'ulls on brilla l'intel·ligència, predisposen a escoltar-la... i a creure-la.

—Què dessitja?—va dir-me, després d'invitar-me a seure al costat de la seva taula d'operacions.

—Saber quan se farà la pau.

—Ah!... Vol dir, quin dia tindrà fi aquesta espantosa guerra que tant dona que fer a la pobre Europa...

—Això mateix. No li seria possible dir-m'ho?

—Ja ho crecl... Però... per endavant li adverteixo que la cosa no és tan fàcil com vostè pot-ser s'imagina. Hauré de seguir varis tràmits, sab?, executar diverses operacions...

—Vostè mateixa. Mentres a l'últim pugui dir-m'ho...

—En quan això, ja des d'ara l'hi asseguro. Veurà...

La senyora Mònica va agafar un joc de cartes i, després d'haver-les remenat mig minut amb la mà dreta i mig amb l'esquerra, en gira una.

—El tres d'oros...

Torna a remenar i en gira una altra.

—L'as de copes...

Repeteix l'operació i gira la tercera carta.

—El set de bastos...

Arrenglera llavors damunt de la taula les tres cartes que ha girat i, mirant-se-les fixament, em diu:

—Ara haig d'escriure una mica. Mentres tant, tingui la bondat de passejar-se pel quarto.

M'apressuro a complir l'ordre i, de qua d'ull, observo que la pitonissa trassa unes lletres, que a mi em semblen cabalístiques, en un full de paper blanc. Després veig que fica el paper dintre d'un sobre, i, una volta acabades aquestes operacions, em diu molt amable:

—Ja està.

—Què?... Ja tenim desxifrat el misteri?

—En part, sí. Però, recordi lo que li he dit.

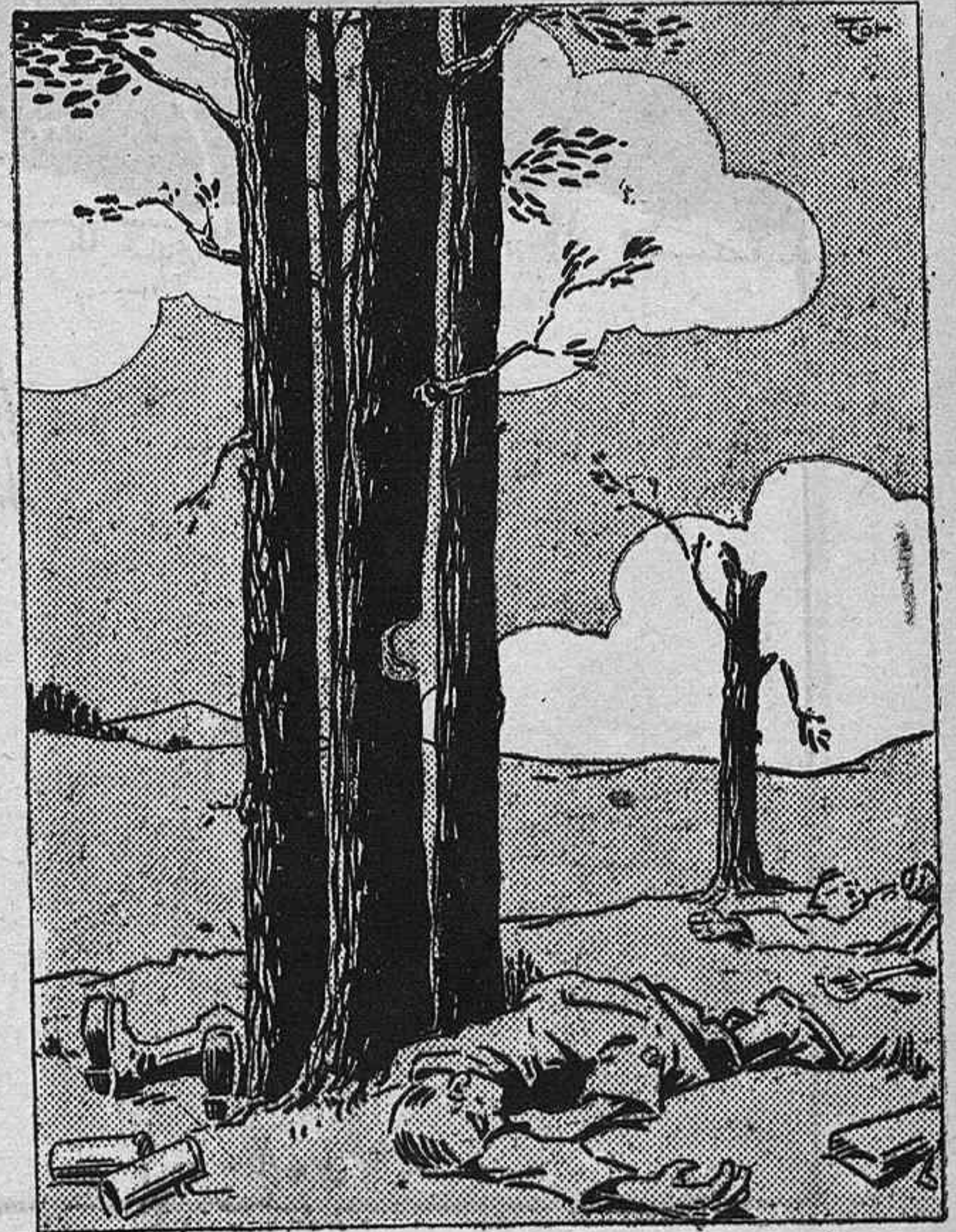
—Sí; que s'havien de fer varies operacions...

—Exactament. Ja hem fet la primera. Tingui.

I entregant-me el sobre, perfectament tancat, va afegir, despedint-me:

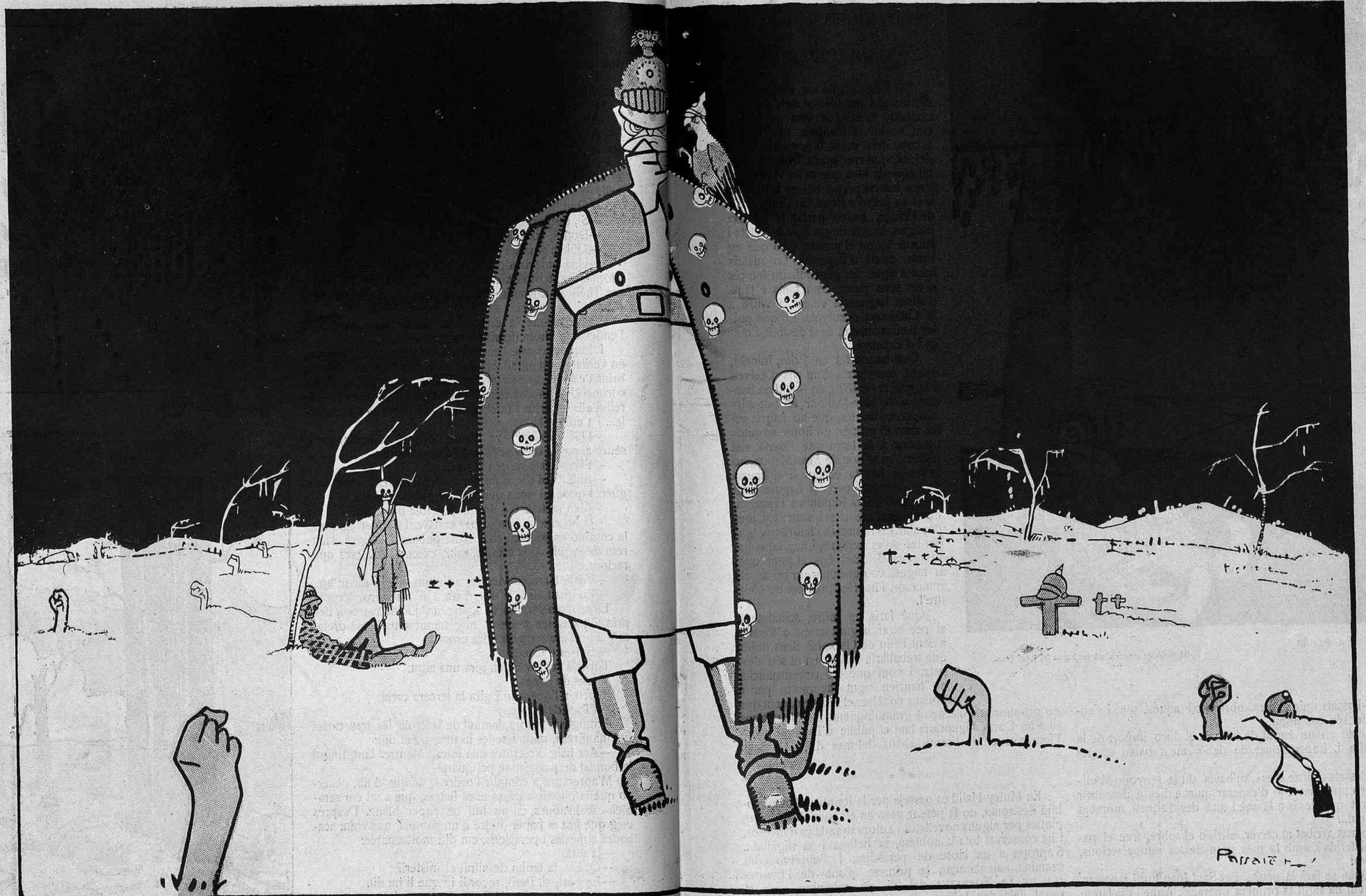

Març.—Bona cullita, aquest any, si la Pau no'ns ho destorba.

ELS PINS

—Amb quina pau i tranquil·litat dormen...

L'HORA TRÀGICA

—«Ya ni en la paz de los sepulcros creo!...»

Parra

A PAGÉS

—Si aixó és guerra, ni mai que hi hagi pau.

—Passats quinze dies, obri vostè aquest plec i s'enterra del seu contingut.

Deixo en un àngul de la taula el duro, import de la consulta, i, impressionat de debò, me'n baixo escales avall.

«Passats quinze dies», m'havia dit la senyora Mònica, però ¡què havia jo d'esperar quinze dies a descobrir el secret que tenia a la mà i que des d'aquell moment era meu!...

Apenas arribat al carrer, estripo el sobre, trec el paper misteriós i, amb la més gran de les estupefaccions, llegeixo:

«Quan se farà la pau?... Per Sant Joan torni a passar. La d'avui ha sigut la primera operació. Aquell dia farem la segona.»

MATÍAS BONAFÉ

Reflexions d'un estranger⁽¹⁾

Els habitants de les vertents septentrional i meridional dels Pirineus catalans, passen de tant bon grat i tant sovint la frontera, per traficar a casa dels veïns o per establir-s'hi del tot, que crec que's trobarà natural aquesta idea que m'ha vingut: En Prim hauria pogut nèixer a Rivesaltes i en Joffre a Reus. En Prim, català de França, hauria parlat la mateixa llengua, hauria tingut iguals calitats i hauria tingut el mateix geni que en Prim, català d'Espanya. Lo mateix hauria sigut del generalíssim francès si els seus pares, com tants i tants d'altres, haguessin vingut a viure a la Catalunya espanyola. Lo que potser hauria canviat, és el destí de França i d'Espanya.

Què hauria fet en Prim, francès, éssent comandant d'un còs d'exèrcit a la guerra de 1870, en lloc d'en Bazcime o de Mac-Mahon? Es pot afirmar, sense dubtes, que no hauria estat, com el primer, un home sospitós i traïdor a la terra que l'havia vist nèixer. An el lloc de Mac-Mahon, no se sab si hauria vençut o si hauria sigut derrotat; però si hagués estat President de la República Francesa, hauria sigut més llest i, sobre tot, més popular. Els francesos l'haurien volgut per les seves qualitats, i fins, tal volta, pels seus defectes, fins al punt que, si hagués volgut donar un rei an els francesos, l'haurien pres per no ofendre'l.

Què faria en Joffre, actualment, si per etzar hagués nascut a Reus o a Sant Feliu de Guíxols? Sens dubte que treballaria tancat en el seu despatx, i com que les circumstàncies no haurien sigut favorables per a donar a conèixer el seu geni, com que

no pronunciaria discursos grandiloqüents an els mítings ni a les Corts, l'ignoraria tant el públic d'Espanya, com l'ignorava el de França abans del mes d'agost passat.

* * *

En Muley-Hafid es passeja per la Rambla. Aquest sobirà destronat, no fa pensar gens an els reis al desterro, pintats per alguns novel·listes i autors dramàtics francesos, i ha conservat tota la noblesa, sa bellesa i sa dignitat... S'apropa a un quiosc de periòdics, i l'observo com examina, atentament, la primera plana de l'ESQUELLA DE LA TORRATXA del 25 de setembre, amb el retrat dels dos Joffres: el vell, el Pelut, i el nou, una

(1) Traduit d'un literat francès que fa un viatge per Espanya.

mica menys pelut. En Muley-Hafid, no ignora res de les proeses del darrer, an el Nord de França, i com que és un home càndid, deu conèixer els fets del primer, com a comte independent de Barcelona i gran matador de moros. El séu interpret li tradueix lo que diu a sota dels dibuixos: «Heu's-aquí la raça dels Joffres catalans», i pensem: què deu pensar, ell, d'aquestes dugues semblances?

Coneixem fets de l'història de Egipte, que's remon ten a molts mils anys abans de la nostra Era cristiana, però que presenten grans parèntesis. A voltes, un savi, ha fet, o ha cregut fer, un gran descobriment, provant que un fet va passar al trentè segle abans de Jesucrist, en lloc d'haver passat al quinzè, i confón un tal personatge amb un que havia nascut mil anys més tart. Els savis fan anar les coses, i el temps i el poble fan la síntesi. Tot això me fa suposar que de aquí dos o tres mil anys, s'ensenyarà als infants que Carlemagne havia nascut a Còrcega, a la fi del segle divuit de l'Era cristiana, i que després de dominar Europa, va ésser vençut i mort, a Sedan, per un rei barbre, que es deia Bismark. Després, també els hi ensenyaràn que per allà el segle següent, un valent capdill mediterrà, nomenat Joffre el Pelut, va treure els sarrains d'Espanya i els alemanys de França. I per fi, si surt algún savi que vulgui destruir aquesta síntesi, no hi haurà ningú que se'l cregui, i faràn molt santament de no creure'l.

X. Z.

Pau!

A CIUTAT

—Qui sab si les fessim ara, aquelles «Festes de la Pau», deixades de compte?...

S'ha demostrat que la valentia del soldat damunt del camp de batalla és un noble exemple; però aqueixa valentia sols es pot exercir entre sang i llàgrimes, entre carnatge i ruïnes.

¿Quin dia serà que podrem utilitzar aqueixa virtut mascle en obres de pau i de civilització?

La materia ens és bastant desconeguda encara; ens toca trescar molt per a arribar a penetrar els séus secrets; i per a la lliberació definitiva de l'home és precis la coneixensa de tot aqueix misteri. I és indispensable el concurs de tots, dels grans i dels humils, per a conquerir la ciencia i completar aqueixa obra immensa.

No és pas qüestió d'arrebassar del cor dels infants l'amor a la patria; no cal, al contrari. Lo que convé és fer-los-hi entendre que l'amor a la nostra terra no consisteix en l'odi a les altres terres.

Demostrarem al jovent que hi hà un noble ideal a aconseguir: el coratge individual, l'esperit de sacrifici,

de generositat i de justicia. El nostre veritable hèroe no ha d'ésser aquell que fins ara havem vist alabar en les histories, el dèspota forçut que, per amor d'eil mateix i de ningú més, atia els pobles a la mort més bestial i més absurda. Serà un altre model el que ensenyarem als nostres fills, el de l'home que's sacrifica per alleugerir la miseria i el dolor dels séus semblants.

I, ja que l'esperit de conquesta té una certa irresistible atracció, els hi farem entendre que hi han moltes conquestes a fer encara, i no contra els homes sinó pels homes i contra les coses; que és precis que l'esperit domini la materia, única manera de que l'independencia i la llibertat siguin el preu de tant d'esforç i tanta lluita, lluita i esforç que necessiten el mateix coratge i la mateixa energia que havem posat fins ara per a destruir-nos.

RICHET

La Pau

La Pau estava cansada. Tant temps que feia que anava pel món predicant la llei de l'amor, la de la santa transigència, la del progrés en el regnat de la tranquil·litat, i no havia conseguit el seu propòsit. Ningú feia cas de les seves predicacions ni de les propagandes seves. Per tot arreu les gents estaven en commoció, en complet aturdiment. Per motius ben fútils, molts pobles se barallaven amb altres, escometent-se els habitants respectius i esbatusant-se a cops de roc i bastonades; en moltes ciutats populoses uns anomenats partits polítics o uns creients fanàtics, corrien la pólvora per els carrers, tacant i befant l'ambient de ciutadania amb el soroll d'una descàrrega a la que se unia l'espigueta estrident de la corneta de la guardia pública que pretenia imposar l'ordre a cops de sabre i al córrer desenfrenats dels cavalls.

Altres voltes eren uns Estats potents que volien conquerir, imposant la seva força brutal, a altres pobles petits que creixien tranquils disfrutant la vida lliure. Però aquests, lluitant per la llibertat tant estimada i necessària, oposaven a l'invasor la seva més enèrgica defensa, i l'aire retrunyia de l'espetec de fuselleria, del retumbament dels canons, dels ais! angustiosos dels ferits i dels plans desesperats de les dones i els infants qui ploraven als sers estimats desapareguts per a sempre. I si tornava la tranquil·litat, era, moltes voltes, a costa de la dolorosa pèrdua de les llibertats de un poble petit però ric per el treball i noble per les idees, que no podia resistir l'impuls avassallador d'un altre Estat tan poderós com ple d'orgull i de desenfrenada ambició.

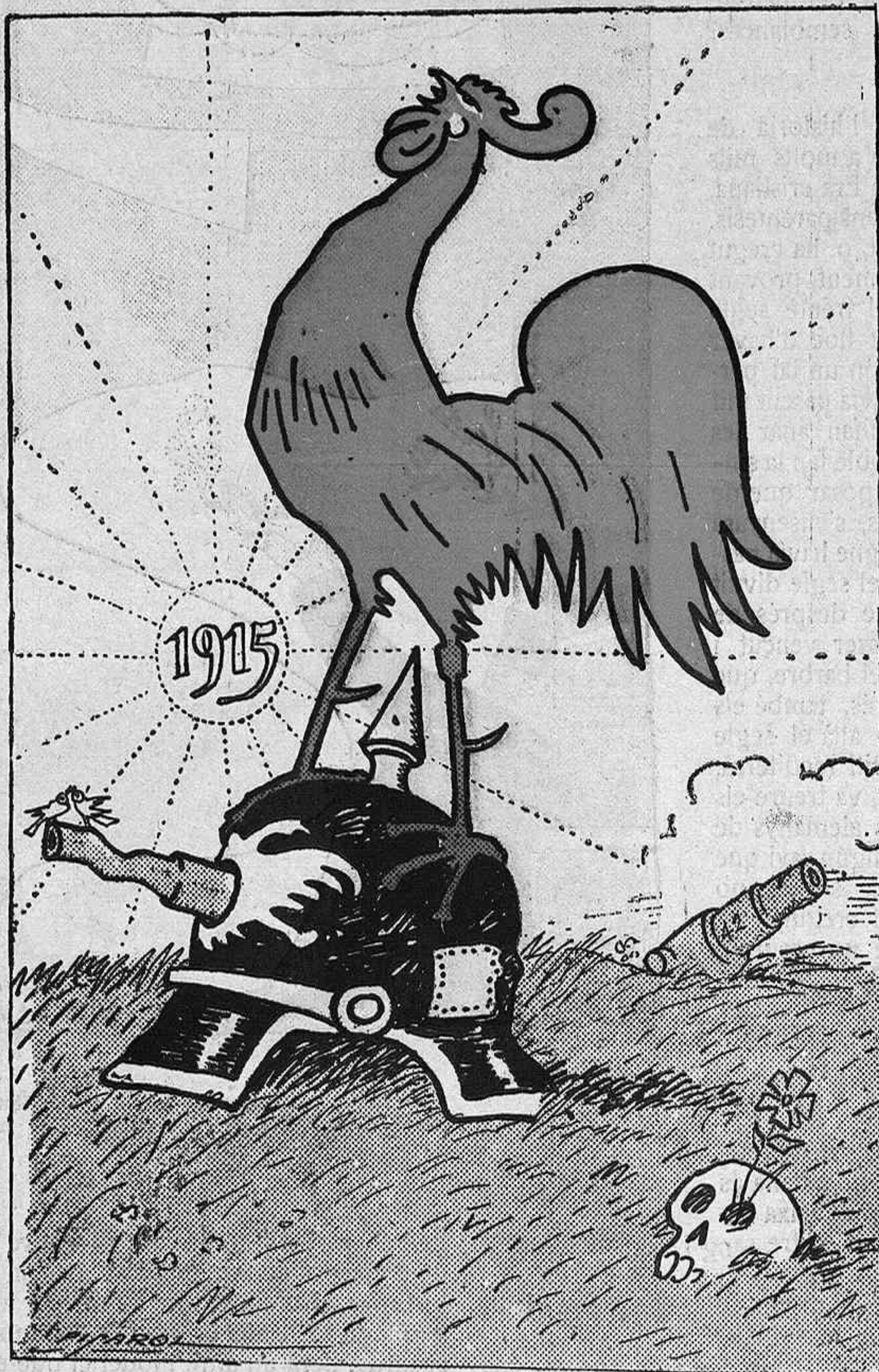
La Pau se posà a treballar sense descans per a instaurar el seu regnat sobre la terra tota, i tant i tant va fer, tan bé parlà als bons i als intel·lectuals, a la gent de cervell clar i a la de cor noble, que conseguí fer-se molts adeptes a tot arreu del món. I fins per a festejar-la i proclamar-la reina de l'humanitat, gent de tots pensars i de totes llengües, li bastiren un superb palau en una bella ciutat d'Europa. Emperò, no hi pogué viure gaire temps, car la gent seguia esbatusant-se per coses nimies, i els

Estats, amb escuses tontes, per als seus afanys descomunals de domini i de codícia.

Però, després, d'algun temps, la Pau estava relativament contenta. Cert que en moltes grans ciutats—en una banyada per la mar llatina més que en les altres—uns homes de cresta roja se malmetien a trets i a cops d'estaca amb altres de llureia negra; cert que encara hi havia Estats que's creien en llibertat d'atentar contra la dels altres pobles, però a l'últim, sigui per raó o sigui per prudència—perque ambdues coses són ben semblants—els primers, per a no barallar-se, defugien mutuament de trobar-se, i els altres, per predicacions dels seus homes més eminents, semblava que volien inaugurar una nova era d'amor i de benhaurança que bona falta feia al món.

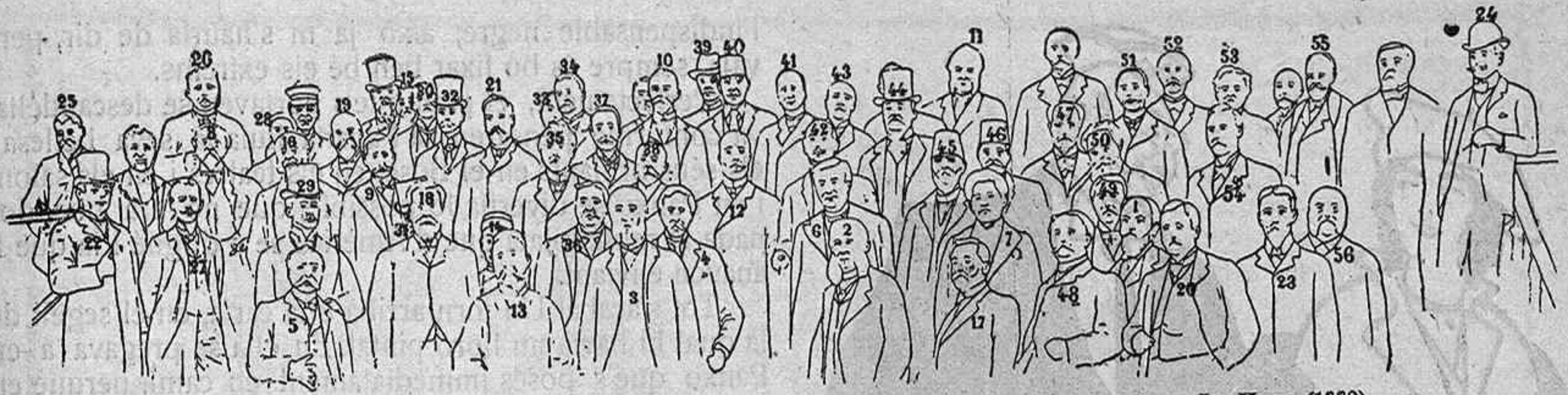
La Pau, esperançada, continuà el seu romiatge. Però ja se sab que no hi hà felicitat completa. Un dia, anant per terres del cor d'Europa, arribà a un poblet per a predicar-hi la bona doctrina. Una colla

de criatures que jogaven gravement fent els soldats, la reberen amb gran riota i burlant-se de les seves paraules i rient-se de la seva fatxa, la feren fugir a pedrada seca. Al cap de poc, la bona Dona, moria en un recó, de fàstic, de vergonya... i d'un cop de roc. I fou sola-

ENSAJANT EL CANT DE LA PAU

—Ja veureu, abans del Nadal que vé, quin «ki-ki-ri-ki» més maco!

Representants que prengueren part en la primera Conferència de la Pau, celebrada en La Haya (1889)

1. L. Bourgeois (França). — 2. Baron de Staal (Russia). — 3. Comte du Münster (Alemanya). — 4. Chevalier de Karnebeek (Països-Baixos). — 5. Général J.-C.-C. Den Beer Portugae (Països-Baixos). — 6. A. Beernaert (Bèlgica). — 7. Phya Suriya (Siam). — 8. De Bille (Dinamarca). — 9. Comte Welsersheimb (Austria). — 10. M. White (Estats-Units). — 11. E.-M. Rahusen (Països-Baixos). — 12. Baron Hayashi (Japó). — 13. Yang Yü (Xina). — 14. Hoo Wei-Teh (Xina). — 15. A. Roth (Suiça). — 16. S. J. Pauncefoot (Anglaterra). — 17. J. Motono (Japó). — 18. Comte de Grelle Rogier (Bèlgica). — 19. A. Beldiman (Romania). — 20. Raffalovich (Russia). — 21. J.-N. Papiniu (Romania). — 22. Seth Low (Estats-Units). — 23. Baron d'Estournelles (França). — 24. A.-G. Schimmelpennick (Països-Baixos). — 25. Tadema (Països-Baixos). — 26. Von Schnack (Dinamarca). — 27. G. Meroy de Kapos-mère (Austria). — 28. Phya Vissuddha (Siam). — 29. Corragioni d'Orelli (Siam). — 30. S. Ardagh (Anglaterra). — 31. Stanford Newel (Estats-Units). — 32. C. Coanda (Romania). — 33. E. Rolin (Siam). — 34. H. Howard (Gran-Bretanya). — 35. C. Descaps (Bèlgica). — 36. C. de Selir (Portugal). — 37. Voishave Weljkovitch (Serbia). — 38. Kreyer (Xina). — 39. V. de Khnepach (Austria). — 40. Abdullah-pachà (Turquia). — 41. Louis Renault (França). — 42. A. Cour (Anglaterra). — 43. T. Maban (Estats-Units). — 44. Guido Pompilj (Italia). — 45. Mourey-bey (Turquia). — 46. Mirza Rizakhan (Persia). — 47. Oxtchinnikow (Russia). — 48. A. de Castilho (Portugal). — 49. E. Odier (Suiça). — 50. Miyatovitch (Serbia). — 51. Uychara (Japó). — 52. Comte de Villers (Luxemburg). — 53. Nago Ariga (Japó). — 54. S. Heine (Russia). — 55. Comte Barantzew (Russia). — 56. A. Kunzli (Suiça).

ment en la dolça pau del cementiri, on pogué la Pau reposar en santa pau.

A l'últim havia trobat el seu palau magnífic. Un jardí que voltaven els xiprers altíssims, i on, entre mig dels esbarzers creixien, com modestes i austeres flors, les sencilles creus de fusta, desde les quals, reposant-hi sovint, els aucells filaven les seves cançons més belles.

JORDI CATALÀ

El Sol de Tous

An el tercer número de *El Sol de Tous*, (ja ha passat un altre mes i sembla que era ahir) se'ns contesta amb dos articles, uns versos i algú eco, als comentaris que varem fer de tan simpàtic periòdic.

En ells se'ns diu una cosa que'ns ha conmogut fonament. «Qui no sab què fer el gat pentinat».

Realment té raó *El Sol de Tous*. O ell és un gat despentinat o nosaltres teníem poca feina, però cregui'ns el bon periòdic, que fins el que no té res que fer, quan lo que fa o fa en fi de bé n'arriba a treure algun resultat, i aquest resultat ja l'havem tret.

Sí, havem tret més de lo que'ns pensavem. I és que *El Sol de Tous*, ja, per contestar-nos ens contesta en català.

Català volíem a *El Sol de Tous*, i amb un articlet ja quasi ho havem lograt, i ja que havem lograt aquest aventatge ara volem que ells siguin francs i ens contestin an aquestes preguntes:

Veritat que's troben més descansats desde que escriuen en català? Veritat que la ploma corre millor? Veritat que s'han tret un pes del damunt? Veritat que les coses ben dites que'ns diuen al parlar de la cultura, de

la gramàtica i dels seus intents, en castellà no les haurien dites? Veritat que tot lo que ara escriuen els va més del cor a la ploma, sense recordar-se de la sintaxis que tan destorba an els bons intents?

Contesti'ns així, escriguin en català, i tot lo que diguin del ballar i del sastre, i del *guano* i de lo que sía, no serà ni pot ésser carrincló, perquè seràn coses de casa, dites amb parlar de casa.

I ara creguin-nos, els de *El Sol de Tous*, que amb tot lo demés, amb tot i per tot, tenen la nostra simpatia.

Que surti molts anys *El Sol de Tous*, i dongui caliu a un poblet, que'ns raca molt de no conèixer.

XARAU

El desig

Uns americans, casats de nou, decidiren deixar les hisendes que ell tenia en la llur terra i venir-se'n a Europa per establir-s'hi a fi i efecte de que ella pogués fruit de ses delícies i refinaments i lluir en ella com lo que era realment, una Cuba o si ho voleu en llenguatge poètic, la perla de les Antilles.

Corregueren l'Italia, l'Espanya, Suïssa, Alemanya, Anglaterra i pot-ser algun altre país, perquè això de l'americà és molt curiós, i per fi com tot bons fills d'aquelles terres, se fixaren a París, o millor, hi anaren a raure, mal que'ls hi pesi a don Ignaci de Loyola i al fill de'n Massó i Torrents,

El americans portaven amb ells el consabut lloro i

—Deixi'm en pau.
—Si nosaltres en som els defensors.

DESPRÉS DE LA FALTA

La mare.—Poca vergonya! Més que poca vergonya! A casa no hi haurà més pau.
La noia.—Bé dona, si no és Pau serà Pauleta.

l'indispensable negre, això ja ni s'hauria de dir, però vaja, sempre és bó fixar ben bé els extrems.

Perfectament, el plan que's portaven se descapdellava conforme pensaren; la Panxita lluí la seva bellesa i els seus brillants en el Bosc, en els teatres i en els salons i en Panxo se divertia lo possible, que no era poc, donada la molta plata que d'Amèrica se'n dugué i la que li anaven enviant.

Tot s'acaba! Un jorn arribà una carta, en el segell de la qual hi havia un lloro pintat. En ella se pregava a en Panxo que's posés immediatament en camí, perquè en la seva terra havien fet revolució i convenia que de totes passades, presentés els seus respectes an el nou general Bum-Bum que devia fer la felicitat del país.

L'home marxà deixant a la seva costella i al lloro a la cura del negre.

I ara vé lo bò. Les dones tenen uns acudits... que vaja... Res, que no sé si per haver vist *La Corte de Faraón* o per quins cinc sous, se li acudí fer de muller de Putifar, encarregant al negre el difícil paper de cast Josep. Ella prou ho va fer bé, però lo que és el pobre negre no hi hagué manera, lo de la castedat no li entrava dintre'l cap. I vinga ensajar fins que arribà el confiat espós.

Aleshores fóu quan vingué la bona. No havien passat vint dies de l'arribada d'aquest, quan l'esposa comença a estossegar i a tenir mareig. Se palpà... I res, clavat! Mare de Déu! què he fet? I si surt negre?

Anà a trobar al metge i no sé que devia demanar-li; lo que si sé és que'l doctor li respongué:

—De cap manera, senyora, això és un crim.

—Però, doctor...

—De cap manera.

—Ail! Mateu-mel! Estic perduda!

—Senyora.

—Mati'm, mati'm!

—Veiam? calli i escolti. Sab que té de fer vosté.

—Digui! digui!...

—Anar a passejar amb el seu marit per davant de aquell negrito que té un rellotge al ventre, i serveix de mostra an el *Regulador del boulevard*. Després comenci a dir que li agrada, vulgui anar-hi cada dia, no parli més que del negre dia i nit, fins en somnis digui: vina negre, vina!

—Això serà fàcil, ja ho sé fer.

—Molt bé, lo demés deixi-ho per mi, que ja veuré al rellotger, encarregant-li que no'l vengui per cap diner al seu espós.

—Moltes mercès.

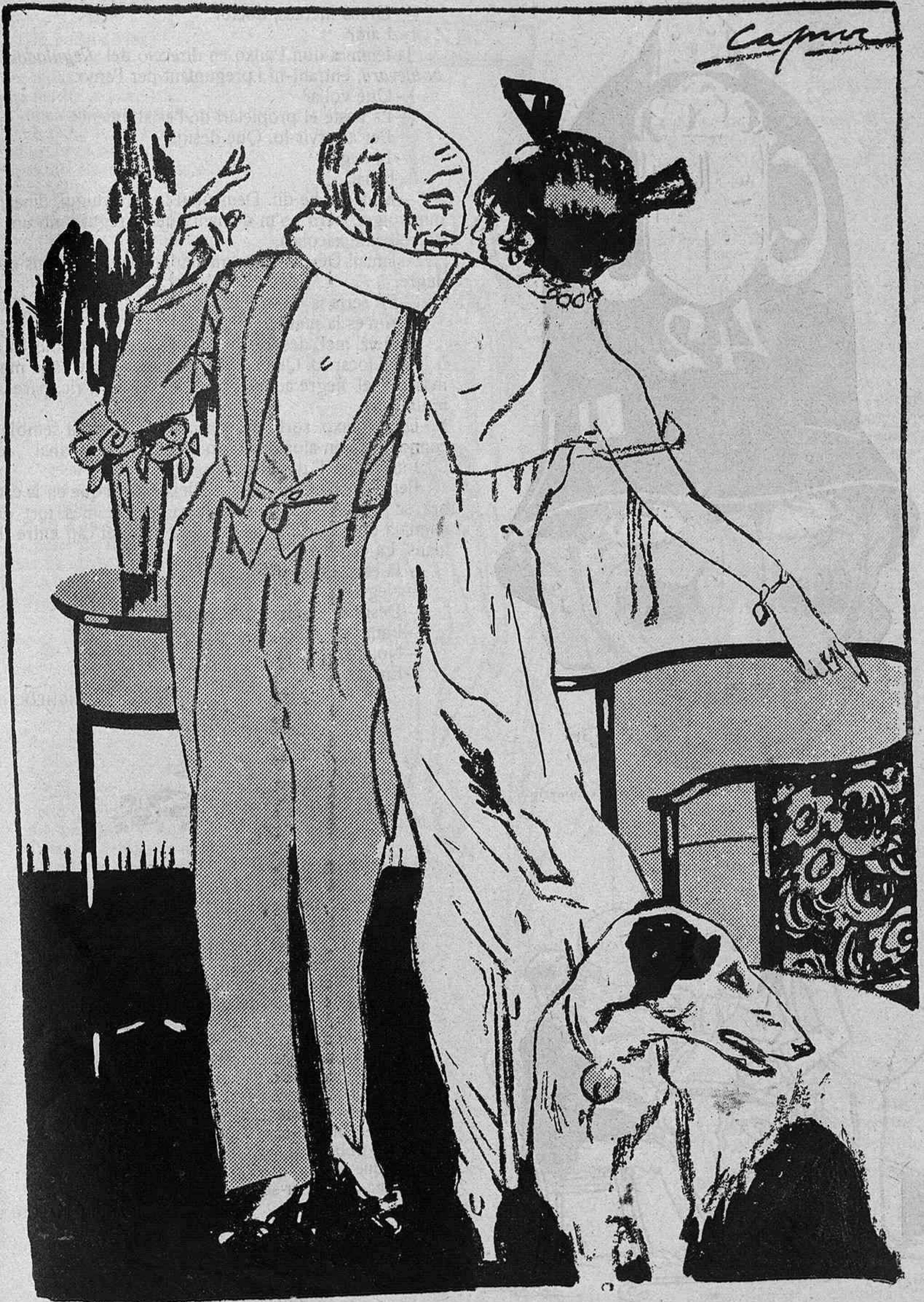
—Passi-ho bé.

I tal dit, tal fet. La Panxita seguí les instruccions del metge tan al peu de la lletra, que arribà a preocupar a don Panxo, el qual a son torn anà a trobar al doctor i a explicar-li lo que li passava. El doctor l'escoltà atentament i molt serio li digué:

—Greu! molt greu! Això dels desitjos és un misteri, que com tants altres misteris, la ciencia no s'explica; lo que hi hà de cert és que un dia te surt una noia amb una maduixa al nas i a l'altre un bordegaç amb un ou ferrat al ventre.

Greu, molt greu!

«Este negro me da cuidado», que diuen a *Entre mi mujer y el negro*. Vosté lo que té de fer és comprar la peça aquesta, el rellotger resistirà, però, *con oro nada hay que falle*, no regategi la plata, perquè miri que s'exposa a que a la seva dòna li regali un bailet de color de xacolata.

CONFLICTES CASULANS

-Vaja, no t'enfadis, home... Ja sabs que tu i jo acabem sempre per fer la pau.
-Sí, però tu vols una pau armada, i jo no't puc oferir sinó una pau a seques.

—Eh!... Qué me dicen ustedes del numerito?...

—Grans mercès, doctor.
 —I ara?
 Ja tenim a don Panxo en direcció del *Regulador del boulevard*, entrant-hi i preguntant per l'amo.
 —Què volia?
 —Es vostè el propietari de l'establiment?
 —Per a servir-lo. Què desitja?
 —El negre.
 —Jamai!
 —El negre he dit. Demani'm lo que vulgui, diner, lo que vulgui, però no'm demani que carregui amb un fill de color de xocolata.
 —Jamai! Demani'm lo que vulgui; la dòna abans que'l negre.
 —Ell seria la meva felicitat.
 —Ara és la meva.
 —Deixi'mel, després li tornaré, d'aquí dos mesos.
 —Ni tocar-lo. Que no veu desgraciat, que és la meva mascota el negre aquest. Ell m'ha fet feliç, ric, pare. Es inútil.
 Don Panxo sortí desconsolat, la Panxita semblava complaure's en atormentar-lo: Vina, negrito! vina!
 I no poder-li dar el gust...
 Per fi arribà el moment. Ja feia estona que en la cambra se sentien crits i gemecs, quan un de més fort deixonà a don Panxo, que s'estava amb el cap entre les mans. La vèu del doctor digué:
 —Ja està, és un noi.
 —Negre?
 —Desgraciadament una miqueta.
 —I amb un rellotge al ventre?
 —No, això no.
 —Encara...

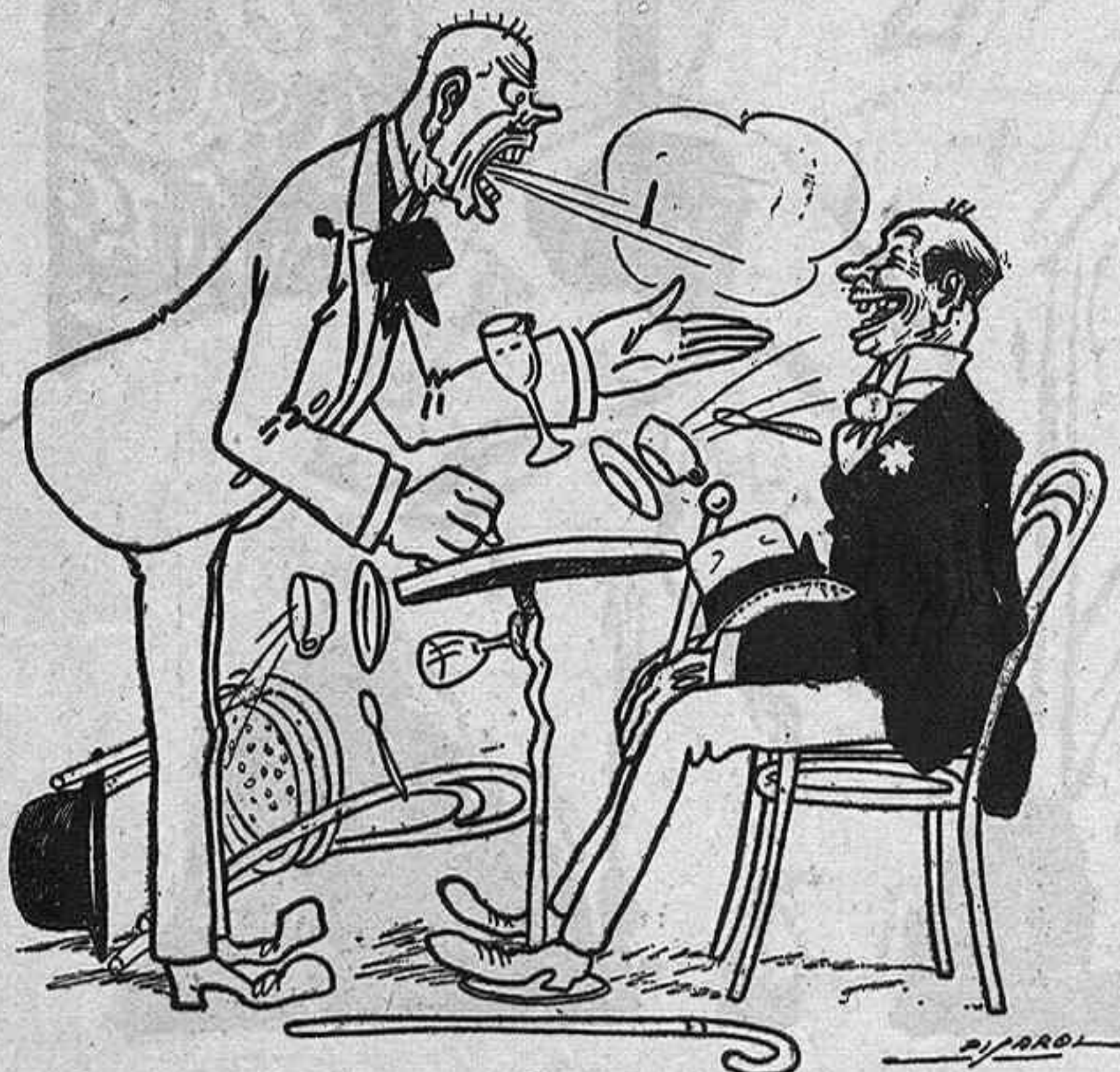
AICHEOCHIO

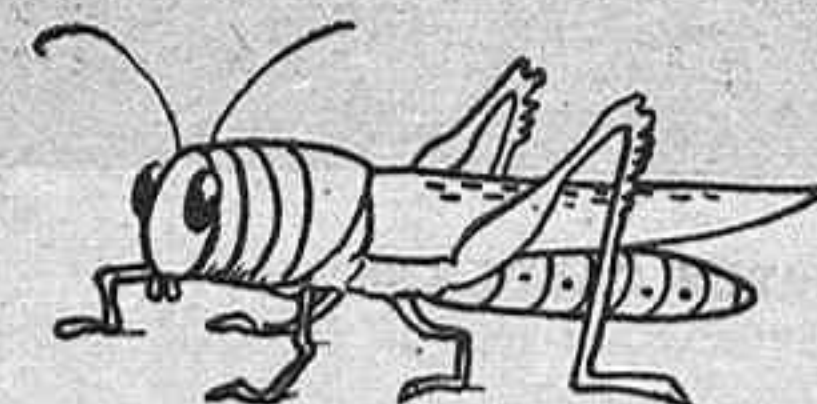
No hi hà dubte

Què dius? Que això dels Reis... que l'ignocència... que és filfa, broma, engany? Bé ho sabem massa; aquests devots d'un ídol que fracassa, si ho són, no ho són de cor; per conveniència. Ja ensumen, ja, els lletrats, amb sa experiència, la olò d'un daltabaix que'ns amenaça; prò amb festes, gresca i tecs, tothom hi passa; des l'últim carrinçó a l'home de ciència. Si això ho veiem tot l'any! Vès què enraones! Castanyes per Tots-Sants; per Pasqua, mones; disfrees, processons, l'home dels nassos... I tu ho trobes mal fet? Calla home, calla! Sabs què és, això que's diu, dormí a la palla?... Sistema d'estalviar-se'ls matalassos.

JOAQUIM MALLEU

—Sempre seràs Pau!
 —Millor... En aquest temps això no és cap insult...

Epigrames

Un poeta de Jocs Florals,
atalaiat en fer versos,
en molts negocis diversos
ha perdut sos capitals.
I diuen els seus parents,
amb raó o sense raó,
al veure sa situació,
que tots els jocs són dolents.

Sies pobre o sies ric,
no tens, de cert, cap amic:
si ets pobre, no hi hà ningú
que s'interessi per tu;
si ets ric, tot-hom té interès
en volguer-te pels diners.

Còm hem de trobar consol
dels metges en el treball
si veiem al cap-de-vall
que's moren com qualsevol?

Vès si és cert que degenera
l'aristocràtica raça,
que havent entrat a la quinta
el fill d'un *grande* d'Espanya,
a pesar dels seus esforços
no ha arribat pas a la talla,
a la que fins el fill arriba
de qualsevol pelacanyes.

En aquesta trista vida,
ser prudent, no fa ser bò,
perque sempre la raó
se dóna a aquell que més crida.

S. ALSINA I CLOS

* * *

Sense esforç vaig enterar-me
de lo que estava parlant
una parella, a la Ronda,
al passar pel meu davant:
—Què's lo que fan al «Bohemia»,
a la tarde, quan tu hi vas? —
I li respongué la noia:
—El què fan? Doncs fan *Tomàs*.

M. ALERANY

Si d'un comte vé un viscomte,
segueix la marxa triomfal
i veuràs que de molts *comptes*...
ne vé un embarg general.

DON TON

La moça de l'hostal

Esparracada, la moça,
i amb el cabell esbullat,
com que és maca, blanca i rossa,
a tot-hom té enamorat.
Fadrins-li tiren floretes
quan s'apropa al finestró.
Mes, la murria, els fa mofetes

R. I. P.... i fins que resuciti

i somriu amb intenció.
Jovenot que s'emmaridi
amb la moça de l'hostal,
ha d'ésser el gall que cridi
amb cacareig ben formal,
perque és jove i molt toçuda
i si agafa home talòs,
amb sa carn forta i molçuda
el deixarà com un òs.

EMILI GRAELLS CASTELLS

Un desengany

La Pau baixà dels núvols disfregada,
deixà el símbol al cel, amb l'il·lusió
de veure a Espanya neutra, afortunada,
fruir de goig, de pau i d'abondò.

A despoblat vegé extensions de terra
núa, i els rius curulls, sense sangrar;
no bramulava el monstre de la guerra,
la fam muda era intrusa en cada llar.

A ciutat vegé rèquies de captaires,
temples a la disbauxa i la mentida,
l'Etzar en un sagrari delinqüent.
Se despullà, fendí el tou blau dels aires,
i clamà:—No't cal guerra fratricida
sofrint la barbre pau del teu present!...

J. COSTA I POMÉS

De Natura i de l'amor

I

Netes les mans, empolsades
movent l'arreu rems enllà,
amb sabó roig perfumades.
Sense moixí novensà
l'alt llavi i galtes cuirades,
el tupé a punt de volâ,
el vestit de les grans diades.
Sabem d on vé; on deu anâ?

La lluna, sencera, riu;
vinyars enllà sura el niu
d'un *mas* blanc i una il·lusió.

El donzell tempta a la lluna,
va amb ell, i esclata oportuna,
l'alta flor d'un caparró.

II

Passa la pluja, el prat és mut,
els aucells volen desconfiats,
els aires són morts i encallats,
corra un llegany esma-perdut.

Per una vinsa, el Sol vençut,
se despedeix de monts i prats,
vibra l'ambient, xisclen alats;
la selva riure se li acut.

Tras la renyina baladí
posant un' ombra passatgera
davant de l'astre de l'amor,
un somris d'àngel sol vení
a omplir de sol la carretera
per on va un cor tras l'altre cor.

A. COSTA I SENDRA

Morfinomanies

Era un vespre, a les dugues de la nit, an el cafè de Fornos. El cafè bullia de gent, de fum, de crits i de discussions. Allí, la parroquia de sempre: toreros, polítics, estudiants, escriptors i, de tant en tant, alguna dona.

Davant meu, a l'altra banda de taules, n'hi havia una, de dona, que feia estona que me la mirava, perquè, per la grogor de la cara, em creia endevinar-li la malaltia.

No vaig poguer més, i vaig dir als companys:

—Per mi, aquella dona, és morfinomaniaca.

—Sí que ho és—va dir un metge aragonès, que seia amb nosaltres.—Jo la conec. I com ho ha conegut?

—Molt senzill: amb la certa grogor de la cara; amb el color del cansament dels ulls; amb el cruiximent que se li veu an el còs, i, sobre tot, amb la picor que té a les ales del nas. No pot ésser més que morfinomaniaca.

—Doncs ho és, i molt—va dir el metge.—Aquí mateix, an aquest cafè, la he haguda de refer de dos colapsos.

I, tot seguit:—«Fulana».—I va cridar-la.

Es va aixecar, i va venir. El metge ens la va presentar, i li va dir que jo havia conegut que patia morfinomania.

—Ja fa quatre anys—va dir ella.

—I en pren molta?—li vaig dir jo.

—Tota la que puc, o la que'm guanyo.

—I si no en pogués guanyar?

—Robaria!—

Aquest «robaria», ho va dir sense pensar-s'hi un moment. Tots van dir que no era veritat, però jo ho vaig creure completament.

Allavors, la vaig mirar i li vaig dir:

—Escolti, una cosa: per què no se la fa curar?

—A una clínica... vol dir?

—Naturalment!

—Perquè me'n volen mil pessetes.

—I no troba a ningú?...

—Per curar-me a mi?... Quan estava bona, en trobava al-

guns que se les gastaven en una nit, mil pessetes, però no era per mi, era per ells; perquè, que digui aquest senyor que m'ha conegut si no les valia. Però ara, fins trobo estrany que, així que'm veuen, no fugin. Ara, un home, no'l conto pel preu; el conto per grams de morfina.

A tot això, la gent desfilava, i el cafè anava quedant buid. Començaven a posar les cadires damunt de les taules; havien abaixat els llums; havien tancat les portes, i era hora de marxar.

La noia aquella, s'havia assegut damunt del marbre d'una taula, i s'havia quedat an aquell estat, que dormia sense dormir.

Li havia caigut el porta-monedes, i no se n'havia adonat; el metge amic nostre, va amagar-li.

Al despertar-la, li varen dir.

—I el porta-monedes?

I va fer un moviment d'espatlles, com volguent dir: «tant se m'endona», i es va quedar amb els ulls tancats.

—I la morfina?—li vaig dir jo.

I, valga'm Déu, lo que vaig haver dit! Va obrir els ulls, com dugues finestres, va arrencar el porta-monedes de l'amic que li guardava i, estrenyent-lo com un gran tresor, es va deixar caure a una otomana, i va tornar a quedar com morta.

—Tant avençada està?—vaig dir an el metge.

—Que si n'està?—em digué.—Aviat ho veureu. Fulana: ensenya un xic la cama.

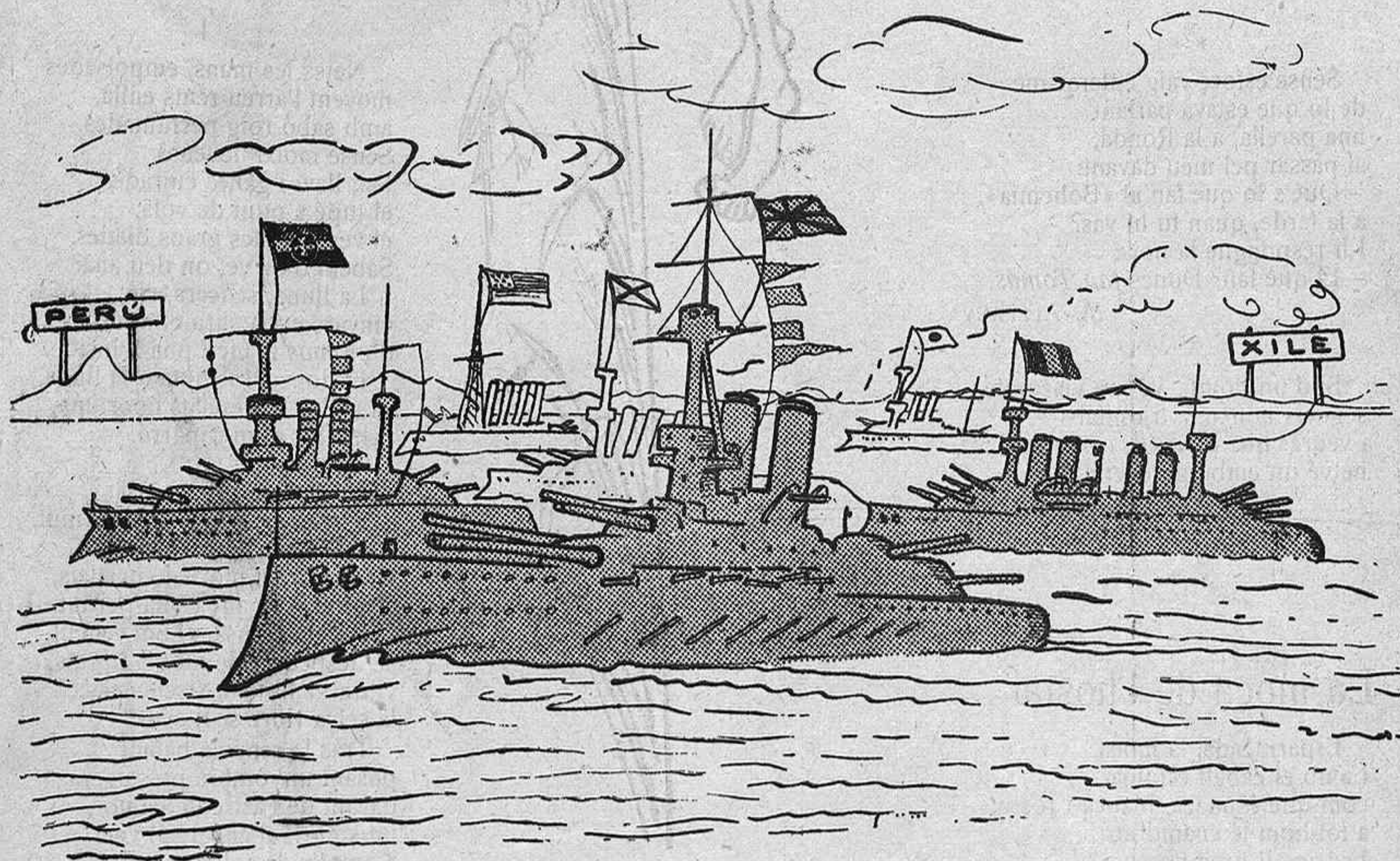
I allí, an aquell cafè de bullici, de toreros i d'alegría, el metge li alçà el vestit de seda, sense que ella obrís els ulls, ni deixés d'estrenyer la morfina, i damunt d'una mitja blanca, vàrem veure una cosa terrible.

Un troç de cuixa, vermell, cusit, ple de grans, ple de tumors, acribillat, talment, de punyides.

No creiem que en Raimond Llull rebés més forta impressió al veure el càncer an aquell pit de la dona dels seus amors, ni creiem que'l Marqués de Sade pogués somniar una dona així.

I aquella carn era per vendre!

I el dia que no en vengués, no podia pendre morfina.

UN NÚMERO PER AL PROGRAMA DE LES FESTES DE LA PAU

Grans regates d'acuirats (si en queden) en el mar Pacífic

I el no pendre'n, era una agonia. Ja veieu que'l robar és comprensible.

**

L'endemà, aquella morfinomànica, així que'm va veure al cafè, se'n vingué a seure al meu costat.

El que li hagués endevinat el mal, el que l'hagués compadescuda, el que la tractés com a dòna, li havia mogut la simpatia. S'estava quieta, escoltava, no deia res. Sentia parlar de política, de pintura, de teatres, de llibres, com aquell que ho somniés; de tant en tant, s'aixecava, se'n anava un moment, somrient-me, volguent dir: «tu ja sabs on vaig», i tornava, amb rojor a les galtes, tot tancant el porta-monedes; però, tant va anar venint, que'ls d'una taula del davant ja començaven a murmurar. I, com que hi havia un amic meu, li vaig preguntar què deien de mi.

—Deien això: «En Xarau té una querida que's veu que no li dona menjar».

I jo allavors, quan ella seia, me'n anava a seure més enllà, i ella devia comprendre-ho i no va tornar cap més vespre.

**

Una nit, jo tenia dolor i vaig entrar a casa d'un apotecari.

Allí, al taulell, hi havia uns quants joves aristòcrates madrilenys que esperaven algun remei, i al costat d'ells, groga i enguniosa, també hi havia la morfinomànica.

Va saludar-me donant-me una mà freda i humida com d'una morta, i vaig preguntar-li, tot seguit, com anava de la morfina.

—No'n prenc gaire—va dir.

—Que no'n pren gaire?—va respondre l'apotecari—es pendria tota la de casa!

—En prenc tota la que'm fien, i no m'en fien tanta com vui. Són uns verda-ders egoïstes.

—Ho fem pel séu bé.

—Però quan cobren m'en donen, i avui, no, i no puc empenyar res an aquesta hora.

Allavors, els aristòcrates, sentin aquell regatejar, varen volguer fer el generós i generosament inconcients van dir-li:

—Vingui amb nosaltres. Li convé riure i distreure's i la convidem a xampany.

—Gracies, digué ella... però jo voldria, que ja que són tan galants, encomptes de xampany, que ja n'he pres prou, em paguessin.. una altra cosa, que'm fa vergonya de dir:

—Lo que vulgui.

—Un xic... de morfina.

—La que vulgui. Morfina, rai!

I al sentir això va fer treure el pot i en feu tirar uns grams a les balances, i més grams, i un grapadet més, i per fi, tot lo que quedava, i plorant i rient, i agraint-ho i borratxa ja de l'agonia, va dir que no li pesessin, que ja tenia la mesura amb la que'l còs li resistia.

**

Talment va fugir tirant petons. Aquells joves no sabien si

P. RAYAT

A LA PORTA DE L'ORIENT

—Ja ha arribat un rei! És el negre

haviem fet bé o havien fet mal. Lo que podien saber era una cosa: Que si a un amic durant anys i anys li tenim de pagar el beure o un vici que li faci mal, li paguem amb gran alegria, però si li hem de pagar unes sopes, al tercer dia diem: Déu t'ampari!

XARAU

ELS DE L'ORDRE

—Dilo tú, Dios de bondad:
¿quién es el ángel verdad
de paz i seguridad,
en Barcelona?

L'Hivern

Mireu-se'l aquí amb les seves boires sombrejades, amb la seva tristesa, amb les seves plujes i els seus vents forts; amb el seu cotol deombres i amb els seus curts cap-vespres. Mireu se'l aquí embolcallat en mortalla de neu, maltractant el dia i estimant amb passió a la nit. Per això roba calor en els raigs del sol, per això li priva el pas amb vels cendrosos, i en canvi dóna a la nit esplendents gales i la convida a que brilli amb tota la seva solemnitat. Sí; l'hivern es l'aimant de la nit; l'amanyaga amb fruïció i li estén el seu domini i la breçola amb els més magestuosos cants de les onades i amb els himnes més harmoniosos dels boscos; per la nit dóna més accents en els rius, en els torrents i en les cascates, i la petoneja fortament amb els invisibles llavis de l'aire. I la nit per a rebre dignament el seu aimant, per a demostrar-li el seu agraiment i el seu amor, dóna més brillantor a la lluna i es corona amb la seva més rica corona d'estrelles. Per això, jamai com les nits d'hivern, la lluna és tan pura i les estrelles són tan nombroses i tan resplendents. Manantials de constelacions filtren serenament la immensitat; franges de diàfana blancor creuen l'espai al lluny, i arreu, com infinita polsaguera d'astres, ens miren amb millor carinyo aqueixos petits ulls quin misteriós llenguatge no comprenem encara.

Però en canvi, ¡quina tristesa durant el dia! ¡Quin inexplicable aclaparament! ¡Quin espectacle més desconsolador! El color verd dels camps ha desaparegut; els arbres s'aixequen despullats com esquelets; ni una flor engalana els prats, les aigües del riu s'empenyen tumultuosament, el mar exala crits de rabia, el vent desfà els seus brams esgarrifosos i les bolves de neu blanquegen lleument la superfície de la terra. Entretant, al lluny, en alta mar, el mariner lluita amb el furor de les ones que'l menacen amb negres i espumosos abims, i formant un suggestiu contrast, en l'humil casa de camp els pagesos prenen seient al voltant de la carinyosa flama de la llar.

Quin hermós semi-círcol! Quina honrada rodona! La família és reunida; el decrepit vell murmureja oracions repatallat al ample silló de cuir; els demés resten sentats al banc antic, i parlen de les cullites recullides i de les que ofereix l'esperança; del germà que és al servei de les armes i de la filla casada en llunyana comarca, dels fills morts i dels ausents. ¡Oh alegres i tristes històries de família! ¡Oh senzilles relacions! ¡Oh ingènues rialles i no amagades llàgrimes! ¡Oh dolces vesprades al voltant de la roja flama domèstica! Els petitets jogategen i es revolquen per entre els peus dels grans, la tendra verge fantasieja isolada en un recó, el vell goç dormilega s'enrotlla en les plantes de l'avi, la pluja assota els vidres de les finestres i el vent brama al lluny i xiula de quan en quan per les esclatxes de les portes.

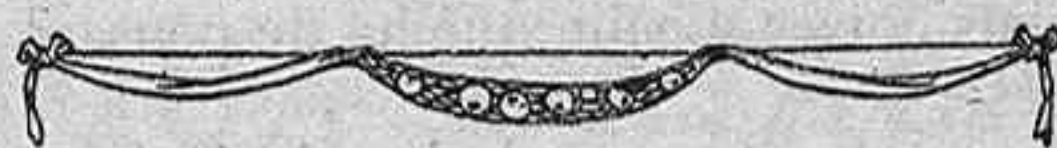
Ja no poblen l'aire els sons de cants campestres i d'alegres serenades, les conversacions d'enamorades parelles, ni el traqueteig dels carros que transportaven els raïms durant la verema. La vida s'ha concretat; l'home s'ha allunyat del camp; ja no vaguen per l'espai humanes armonies; sols omplen l'immensitat les solemnes harmonies de la naturalesa.

Però encara que la tristesa domini en el camp, i no'l cobreixin flors ni mantells de fulles; encara que la neu l'amortalli i la pluja l'açoti; encara que'l vent xiuli i el mar brami; encara que'ls torrents se desbordin i els rius s'empaitin tumultuosament; encara que les boires cobrei-

xin el cel i els aucells vagin abandonant llurs nius i les nostres regions; encara que tot sembli embolcallat en ombres de mort, ¡esperança! Esperança, sí; aqueixa mort és fictícia, aqueixa tristesa és pasatgera. En la vida de la naturalesa no succeix pas lo que en la vida de l'home. Quan la vellesa arriba a nosaltres perdem per a sempre el sagrat foc de la joventut; quan la mort clou els nostres ulls i els nostres llavis els tanca per a sempre; però la naturalesa envelleix per a rejuvenir-se, mor per a resucitar; el sudari la cobreix, és cert; però sota del sudari se remou sens parar la sava, la poderosa sang de les seves venes, la inagotable i regeneradora flama de la vida. Esperança, sí; la naturalesa dorm, però no temeu, el seu llit no és la tomba, quan torni a obrir els ulls, sortiran d'ells més esplendents raigs de llum i de calor, quan obri de bell nou els seus llavis, s'exalaràn d'ells més balsàmics perfums; quan mogui suaument els seus peus, neixeràn en les petjades feixos de flors, i quan agiti les ales pendrà el sol estols d'aucells.

La sentireu cantar i parlar altra volta, i la seva veu no haurà perdut el serè timbre, ni el seu cant la inefable melodia. Esperança! deixeu que ploqui, de cada gota d'aigua neixerà una flor; deixeu que'l riu se desbordi; cada desbordament promet una cullita. I sobre tot és la paraula sincerament humana i corprenedora, paraula que escolten els cors que senten i els pensaments que s'enlairen, el sò dolç i armoniós que'ns acompanya constantment: Esperança!

J. PUIG CASSANYES

Per la pau

Es indispensablement necessari fer guerra a la guerra, fer-li una guerra a mort. I per això és precís treballar per a la federació de les nacions, una federació que's vagi engrandint cada dia i que faci cada dia més difícils els conflictes internacionals. Convé establir la solidaritat cultural que lliga amorosament els pobles de una mateixa raça però en harmonia amb tots els demés pobles de la terra.

Per medi del llibre, del diari, de la conferència i de l'escola, havem de treballar en la destrucció de l'odi, esborrant l'auriola sagnant de totes les testes dels Césars xics i grans, reduint de l'Historia tots els fets d'armes i donant més importància al desenrotllament de la ciència i de totes les arts pacífiques.

Convé que'ls homes, ja sigui mitjansant viatges o correspondència, es relacionin més els uns amb els altres, doncs no hi hà dubte que conèixer's és la primera condició per a respectar-se i estimar-se.

I, finalment, és de tot punt necessari que's constitueixin associacions pacifistes populars de tota mena, procurant que en elles hi prenguin part activa les dones, enemigues naturals de la guerra que'ls roba l'amor del fill i del espòs; associacions benemèrites, l'esforç de les quals anirà de mica en mica encaminat vers la formació d'un codi internacional que imposarà els seus principis a tot el món civilitzat i obligarà als governs a firmar permanents tractats d'arbitratge destinats a evitar per a sempre més les solucions brutals de la força.

RENARD

Any nou...

En efecte, l'any és nou; però, i tot lo demás? Tan vell, tan rònic i tan desguitarrat com sempre.

L'Ajuntament no pot anar, el Govern no vol acabar d'anar-se'n, la miseria és la mateixa de l'any passat, la guerra continua, el llo de les aigües i les canyeríes també...

En què, doncs, es diferencia aquest any del que l'altre dijous va desaparèixer entre les ombres del pretèrit... imperfecte?

En res.

Allà on ahir hi havia un quatre, avui hi hà un cinc; el 14 s'ha convertit en 15... i parin vostès de comptar.

Aquesta és, en realitat,
tras llarga meditació,
l'única variació
que en el temps havem trobat.

«Barcelona y sus misterios».

Deia, no fa gaires dies, un diari:

«Accediendo a los deseos que se le han manifestado, el gerente de la Compañía de Tranvías ha dispuesto que sean retirados los coches jardineras que circulaban por las líneas del Ensanche».

Ara bé. El barceloní que, després d'haver llegit aquestes ratlles, veu circular, com nosaltres hem vist, pel carrer del Consell de Cent, en un dia en que'l fret apretava de veres, els airosos i airejats cotxes d'istiu, què ha de pensar?

Una de tres:

O que'l diari al·ludit va pendre'ns el número.

O que'l senyor Foronda ens pren el pèl.

O que'l carrer del Consell de Cent, diguin lo que vulguin els planos, no perteneix a l'«Ensanche».

Tríin vostès mateixos la solució que més racional els sembli.

Nosaltres, poc aficionats als extrems, optem modestament per la del mig.

¡Cómo cambian los tiempos!

Se'n recorden d'aquell senyor Serrano Casanova, que tan important paper va desempenyar en l'embrollat naixement de de les famoses «gabies», convertides després, per l'art de la farigola, en Exposició Universal de 1888?

Aquest any, els generosos Reis, disfregats de regidors, li han portat una pensió vitalícia de 1.500 pessetes anyals, pagades per la Pubilla, naturalment, i visca el *rumbo!*

L'acord fa constar que aquesta pensió se li concedeix per haver sigut, el senyor Serrano Casanova, iniciador d'aquell certamen.

Si allà on diu *iniciador* digués *culpable*, la veritat brillaria amb més viu esclat i els barcelonins que no estàn en el secret sabrien com i en què inverteix el Municipi les últimes engrunes del seu pobre erari.

Diu que ara va de veres. El senyor don Rafael Andrade, actual governador de Barcelona, serà nomenat, per fi, ministre.

Els periodistes que fan l'informació al Govern Civil perdràn un bon company, la «Buena Sombra» un dels millors parroquians.

El seu ministeri, crec que serà el de Foment. Ja sabem què fomentarà. El noble juego de *la siete y media*, lícit en absolut, segons l'opinió de don Rafel, degudament autoritzat per els delegats, per en Nando i per el Nano.

La orella, don Dato!

Copiem:

El quefe del Govern ha rebut el següent telegrama:

«*Mucha salud en el año nuevo, porque palmas sobran.*—

Rafael Guerra, Guerrita.»

El felicitem senyor Dato, ara veurà les aventatges de torerjar, ai! governar a l'anglesa; fisci's com el feliciten els estadistes més notables.

No se'n preocupi més de lo del Marroc, ja té la confiança del Califa!

Quina honra per la familia! Faci'l posar en un marc aquest telegrama. Aquest i uns altres que'n rebrà dient:

Que le den la oreja de Maura.—Belmonte.

Y la pata de Romanones.—Joselito.

Y el rabo de la nación.—Gallo.

Tan cert és que'ls alemanys—el poble, s'entén—viuen als llims respecte a la veritat de la guerra, que's conta d'un periòdic de Berlín la següent rectificació:

«En l'edició d'ahir diguerem que'l bombardeig de la població de Barric, pel nostre formidable 42, causà nombroses víctimes, els noms de les quals donavem.

»Avui, millor informats, havem de fer una petita rectificació: la veritat és que no va haver-hi tals víctimes perquè'l tal bombardeig no va tenir lloc per la raó de que la població de Barric no ha existit mai.»

Això és molt alemany, però nosaltres no ho creiem.

No creiem... en la rectificació.

—Inglaterra—ha dit Lloyd George—gasta mensualment en l'actual campanya 45 mil·lions de lliures esterlines.

Quaranta cinc mil·lions de lliures són 225 mil lions de duros o siguin 1,125 mil·lions de pessetes. I això, cada mes.

—Ai!—pensaràn, enfabats davant d'aquesta xifra, alguns d'aquests senyors que solen freqüentar certa casa de la plaça de Sant Jaume:—Ai!... 1,125 mil·lions de pessetes. Qui pogués *administrar-los!*

El nostre estimat col·laborador i distingit caricaturista Romà Bonet (*Bon*), té actualment exposades, en els salons del «Centro de Lectura», de Reus, una serie de retrats i dibuixos que han sigut molt celebrats.

Li desitgem bona venda i un èxit artístic més per a apuntar-se als molts que porta guanyats.

No hi hà res en el món que m'agradi tant com el poguer trobar bé lo que diu una persona que no pensa habitualment com jo ho faig.

Vagi, doncs, una encaixada de mans desde aquestes pàgines al senyor Opisso, qui en *La Vanguardia* ha parlat de'n Prim, tal i com és de justícia.

Servidor també ja n'estava una miqueta tip de tantes lloances an aquest *condottieri* sortós, del qual ha fet l'autopsia amb tan salero.

Sinó que jo no podia dir-ho abans, perquè soc *lliberal*, sab?

Un foraster, trobant-se a la plaça de Sant Jaume, pregunta a un cotxer de punt, dels que sempre hi hà «llibres» en aquell lloc.

—Vol fer el favor de dir-me per on se và per a anar a la Porta de la Pau?

El cotxer, signant-li la porteta del cotxe:

—Per aquí!

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

NOVÍSSIMA
ORTOGRAFIA
CATALANA

VOCABULARI ORTOGRÁFIC

SEGONS LES NORMES DE L'INS-
TITUT D'ESTUDIS CATALANS

I LES OBRES I TREBALLS DEIS MI-
LLORS FILÒLEGS, ORDENAT I ANOTAT

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

Un tomo

Pessetes 1'50

DICCIONARI
CATALÀ - CASTELLÀ
&
CASTELLÀ - CATALÀ

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS
AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERÀRIES I FILOLÒGI-
QUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA,
I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO
S'HAVIEN CATALOGAT,

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER
FINISSIM I INTRASPARENT, RELIGAT AMB PEGAMOID

900 planes, 2 centímetres de gruix!!

PTES. 10

EN PREMSA

GRAMATICA DE LA LLENGUA CATALANA
per A. ROVIRA I VIRGILI

ALMANAC

DE

L'ESQUELLA de la TORRATXA

Un tomo

Una pesseta

ALMANAC de La Campana de Gracia, per a 1915

Un tomo 8.º

Preu: DOS RALS

TAPES per a enquadrar L'ESQUELLA de la TORRATXA de 1914
Tapes soles. . . Ftes. 2'50 :: Tapes i enquadració. . . Ptes. 3'50

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

ALEGORÍA DE LA PAU

Celebrada escultura d'Albert Toft